

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any V. Núm. 244 - Barcelona, dijous, 5 d'octubre de 1933

Una anècdota vella, rejuvenida per
les crisis governamentals d'aquests dies:

—Això no pot acabar així! Hem
de concertar un duel!

—Miri, jo ja em dono per mort.

EL NOU PENSAMENT DE GOVERN

L'agonia dels inadaptats

Les dues crisis de govern esdevingudes, respectivament, a Barcelona i a Madrid, presenten alguna cosa més que una coincidència dintre del temps. Hi ha un denominador comú als dos fenòmens. Ambdós són efecte del procés de transformació de la vida pública produït per la República. La República significa abans de tot democràcia parlamentària, i les dues crisis procedeixen de l'esforç evolutiu per adaptar les velles organitzacions existents abans del 14 d'abril de 1931 a un règim de llibertat i responsabilitat

rutines de la política passada, oblidin tots els procediments antiquats i gastats i es convencin que avui ja són impracticables. Els sembla impossible. De la mateixa manera que a una persona que no hagi mai nedat, li sembla que no el sostindran les onades, ells imaginin que els engolirà aquesta mar que és el poble, i que hi desapareixeran sense rastre.

I això és una il·lusió. La història ensenya que solament un poble actuant servit per polítics que es limitin a interpretar-lo pot cons-

De Dijous — a Dijous

D'esquena a la paret

Una vegada, un passant qualsevol preguntava a un venedor ambulànt d'aquells que, amb l'establiment penjat al coll i repenjat a la panxa, venen objectes de preu ínfim amb una cantarella especial:

—Què, com va el negoci?

—Hi perdo cinc cèntims per peça, però faig la pau perquè en veng molts.

Doncs bé, aquesta historieta no és simplement una frase enginyosa pròpia per a il·lustrar un dibuix d'una secció humorística. Aquesta frase té una formidable realitat, ja que sembla ésser l'expressió autèntica de la norma de conducta de molts negociants, per absurd que sembli. I ens ve a la memòria en moltes ocasions. Ens hi ve sobretot quan pensem en el preu de venda dels diaris, la majoria dels quals són venuts a deu cèntims.

Tothom està d'acord que aquest preu de venda és ruïnós i ni tan sols arriba a pagar el paper. Afegiu a aquesta pèrdua inicial les grans despeses que comporta un diari: personal de redacció i administració, informació de les agències, personal d'impremta, amortització d'una maquinària costosíssima, etc., etcètera, i compendreu que es necessiten molts anuncis per a compensar la grassa diferència que hi ha entre el preu de cost i el de venda.

I encara, molt sovint, la gran abundància d'anuncis obligant a donar més paper, la diferència no minva, sinó que creix, de tal manera que no és pas cap fet rar la paradoxa que sovint el tiratge, com més elevat, més perjudicial resulta.

Ens han dit d'un diari nocturn que els dies que publica més pàgines que les acostumades, perquè té més anunci, surt tard al carrer a fi de vendre més pocs exemplars i no haver de regalar tant paper.

Sorint del domini dels quotidians, sabem del gerent d'una revista molt popular i escampada per tota la Península que exclamava:

—Si pogués aconseguir que se'm donessin de baixa deu mil subscriptors!

Efectivament, l'home es trobava en un cert viciós: no podia admetre més anunci perquè ja en publicava prou, o havia d'augmentar el preu de venda, o havia d'augmentar el tiratge, s'incrementava com més creixia el tiratge.

Aquest fenomen que els diaris com més tiren més perden, no és cap secret per a ningú, i és clar, menys encara per a les empreses. Totes elles estan convençudes que no hi ha altra solució que vendre l'exemplar a quinze cèntims, però a penes cap no s'hi ha decidit encara, falta d'unanimitat que perjudica als diaris que, amb tota lògica, han establert la puja de cinc cèntims.

Es que el públic està mal acostumat. Enlloc del món els diaris no es venen a un preu tan baix, i enlloc del món, també, no se'n venen tan pocs. Aci no és un fenomen gaire corrent el del ciutadà que compra uns quants diaris cada dia. Hi ha moltes persones que no en compren cap, moltes que passen amb un i moltes menys que en compren un del matí i un del vespre. Els que fan més que aquests darrers ja són gent veritablement excepcional.

A més a més, el públic està mal avesat: vol paper, molt paper, encara que la meitat sigui inútil. Mentre a tot arreu, en general, es tendeix a fer diaris comprimits, de poques pàgines però sense oblidar res, que valgui la pena, el públic d'ací té la superstició dels grans embalsams de paper, que sovint només serveix per fer paquets.

Però el que ens sorprèn no és tant l'actitud del públic com la de les empreses, que després de molts anys d'adonar-se del fet i de parlar de l'augment de preu, encara no s'han decidit a adaptar-lo totes. — X.

MIRADOR INDISCRET

La F. A. L. Ç.

La Falç, aquests temps darrers, ha estat de moda.

N'ha parlat gairebé tots els dies la premsa barcelonina.

Adhuc n'ha parlat la premsa de Madrid. Però, què es pensen els periòdics madrilenys de La Falç?

Que és, potser, una Federació d'Associacions, una mena de Societat de forces elèctriques o qui sap, Mare de Déu?

Ho preguntem perquè hem vist al Debate escrit així el nom de la Falç:

La F. A. L. Ç

A cadascú el seu

En donar compte de la dimissió del senyor Tratal del càrrec de delegat del Govern a la Transatlàntica, alguns diaris, sia per inadvertiment, sia per mala intenció, digueren que havia dimitit també el senyor Artemi Aiguader el seu de delegat a la Transmediterrània.

Tots els periodistes, però, sabien perfectament l'endemà que el segon extrem de la nova no era cert.

Segons els amics del senyor Artemi Aiguader, fou perquè el senyor Tratal s'entretengué a escampar-ho.

No, no! Ho escamparen abundantment, posant el crit al cel, els molts lerrouxistes que aspiraven a la breva.

Cal donar al senyor Tratal el que es seu, i als lerrouxistes el que no és dels lerrouxistes.

Avançant-se als endeveniments

El govern Lerroux dimití sorollosament el dimarts.

Doncs bé: el diumenge abans va plegar ja El Progreso.

Si això no és tenir lluc polític, que ens pelin!

Rapidesa

Haurà estat tan breu la vida dels nous governadors civils, que molts d'ells, si no haguessin pres possessió gairebé abans d'ésser nomenats, no haurien fruit, com qui diu, del càrrec.

Entre els funcionaris de la Direcció esmentada, corria el dimarts a la nit una frase:

—Ha pasado por aquí como un Sedó.

Una bomba que no esclata

Quan, el dilluns a la tarda, es dirigia al Parlament català, En Lluhi portava una carpeta plena de documents. Eren dades referents al traspass de serveis i a altres assumptes que guarden relació amb la política desenvolupada pel govern de la Generalitat.

La bomba no va arribar a esclatar.

Un periodista cridà a En Lluhi una vegada fou aixecada la sessió:

—Lluhi: aviso el carro blindat?

Obres completes del
fiscal de la República

El senyor Antonio Marsà, nomenat pel govern Lerroux fiscal de la República, havia estat periodista, com el seu homònim Angel Marsà, també radical. Però entre ells dos hi ha una diferència, demés de la que es porten d'anys: el darrer escriu.

Antonio Marsà fou redactor en cap de la vella Publicidad. Era un redactor en cap que no escrivia. Al cap i a la fi, Laureà Miró no l'hi havia pas posat perquè escrivia. Però la convivència amb companys

que escriven i les pressions d'aquests decidiren un dia el redactor en cap a fer un article.

Era l'estiu, i Marsà, que el passava a Matadepera —la seva muller és de Terrassa—, agafà una pila de quartilles i escriví en la primera un títol que, a falta d'altra cosa, no tenia res de comprometedor:

Matadepera se divierte.

I res més, absolutament. Marsà no arribà a escriure aquest article, ni cap altre.

L'alosa i el mirallet

Tomàs i Piera, a l'administració de la Humanitat, posa el crit al cel.

—Això no pot anar! No dono ni cinc cèntims més. Acabaré per vendre la meua part a En March. Ja ho crec que ho faré!

Des de darrera una taula, una veu melodiosa, corresponent a un individu agrisat, insinua:

—Recordi, senyor Tomàs, que serem a les eleccions municipals que no ens n'adonarem. Som a frec del novembre...

I el senyor Tomàs i Piera, exaltadíssim fa un moment, resta com embolcallat per un nimbe color de rosa que el beatifica de cap a peus.

Piquiponiana

El senyor Pich i Pon, com sap tothom, és un home de diners. Com pertoca a un personatge de la seva categoria, el nostre clàssic té més d'un automòbil. Més d'un i més de dos. I tal com s'acostuma a fer en tals casos, cada un d'aquests automòbils, segons la seva categoria, és destinat a distintes categories de visites, també. Entre aquests automòbils que té el senyor Pich, hi ha un magnífic Pierce Arrow, que és el de les grans solemnitats.

L'altre dia, el conegut home de negocis, devia haver de fer una visita de gran compromís, perquè és així com va avisar el seu xofer:

—Tu, demà hem d'anar mudats. Amb això, cal que vinguis amb el Pissarro.

Se sent l'apuntador

Una representació de tarda a l'Espanyol. Crida massa i tot.

Des de dalt el primer pis, un espectador protesta en veu alta:

—Se sent l'apuntador!

En Santpere, ràpid, des de l'escena:

—Ditxós de tu!

Il·luminació sistema «Topaze»

No fa gaire temps que una junta de veïns que hi ha al carrer Comtal, va reunir els seus associats i adhuc els no associats, per tal de tractar de la il·luminació de l'esmentat carrer.

Resultava que si ells es costejaven la instal·lació també el fluid aniria a llur càrrec, puix que l'Ajuntament no podia fer-se'n solidari no essent obra seva. Convenia, per tant, trobar la fórmula que el Municipi pagués el fluid encara que la instal·lació fos pagada pels veïns.

La fórmula, segons es veu pels resultats, fou trobada. Amb cinc mil pessetes lliurades a no se sap qui, l'Ajuntament ha fet l'actual magnífica instal·lació de vuit llums de gas a pressió que són l'admiració de veïns i vianants.

Criaturades

Com sap tothom, el doctor Aiguader ha passat l'estiu a Sitges i, a més dels seus quatre incondicionals, ha tingut la companyia d'alguns veïns de platja, tots lectors de La Publicitat.

L'estesa quotidiana d'un portàntveu advers al seu partit es veu que molestava l'alcalde de Barcelona, i un dia, no podent-se contenir més, cridà una de les nenes dels veïns i li digué:

—Vés al teu pare i, a cau d'orella, digues-li: «Amadeuet!»

La nena, sense moure's de lloc, cridà al Dr. Aiguader:

—Rabassaire!

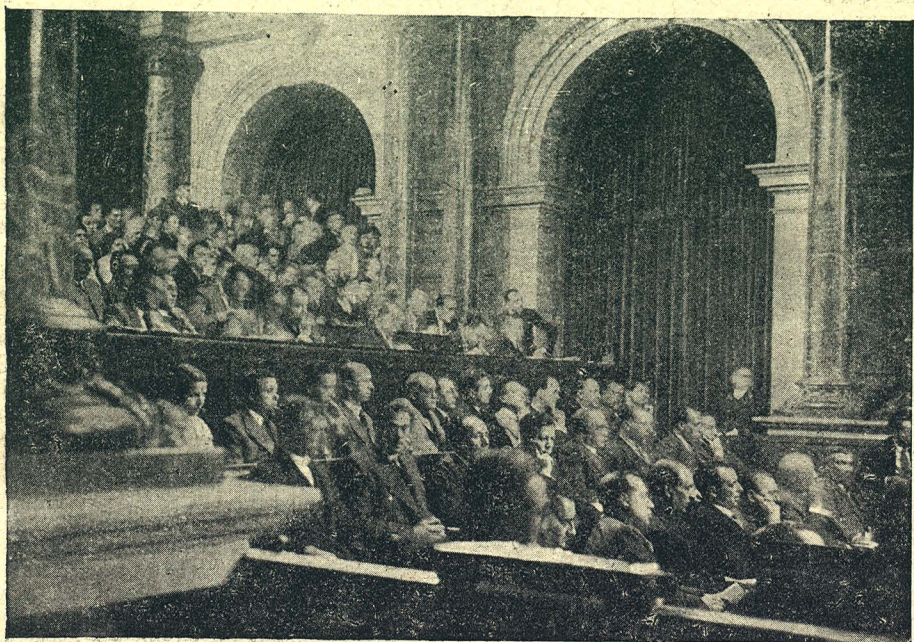
Despistant

El benemèrit gat dels freres i contra-mascota que a tot arreu on fica els bigotis hi porta la pega més negra, s'escarrassa infatigable cada dia des de les pàgines de La Humanitat demanant i predicant la concòrdia entre els esquerrans, amb l'èxit que tots veiem, i oblidant que si algú no pot parlar de concòrdia, és precisament ell.

Aquesta concòrdia, evidentment, ha d'ésser a base de passar per alt moltes coses. I a tal fi és que sortia l'altre dia el senyor Rovira, amb la innocència que és del cas, lamentant que hom s'ocupés tant de política i administració municipal. Coses, deia, que enlloc d'Europa ocupen tant l'atenció pública com aci. Acabava, és clar, aconsellant que hom no s'interessés més per aquestes menudències i parés atenció a coses més altes.

Ja són ganes de fer el desentès, ja! En això l'humor contra-mascota no fa altra cosa que seguir les petjades del seu professor en doctrina gatesca i frasca. Josep Pla, que poc abans del 14 d'abril s'exclamava també que aquesta qüestió del règim del país (Monarquia-República) preocupés tant els espanyols, quan era cosa que no interessava ja cap nació europea.

Cadascú defensa el seu, i amb els mitjans que pot, què hi farem!

Sessió al Parlament de Catalunya

parlamentària. Les modalitats són diverses a Madrid o a Barcelona; però el fons gairebé el mateix: la incompatibilitat d'un partit vell amb la forma republicana parlamentària.

Es evident que ha passat així a Barcelona. El partit d'Esquerra Republicana enmig de la seva descomposició, però tenint encara una forta majoria al Parlament de Catalunya, ha decidit provocar una crisi per conveniències d'ordre intern. Com que l'origen de la crisi no és parlamentari, el Parlament ha restat al marge de tot, fent un paper inútil. La crisi, reduïda a una baralla interna, s'ha resolt no dintre el si del partit, sinó que ha sortit a la via pública i ha deturat la vida política de Catalunya. Els simulacres de consultes, reduïdes als homes d'un sol partit, no poden tenir més que un objecte. Dividir-lo en tants sectors com cabecilles consultats. Això originarà altres processos de descomposició, seguits d'altres crisis, igualment extraparlamentàries, fins que el conglomerat d'Esquerra és fongui del tot, a causa de no haver sabut organitzar-se una manera de viure dintre un règim de democràcia parlamentària.

La desaparició d'aquest obstacle permetrà d'actuar els nous partits catalans de la República dins de Catalunya. Fins que no s'arribi a tal resultat patirem de crisis cròniques, cada cop més aparentment allunyades de la normalitat, fins que l'excés del mal, originant la mort de l'organisme corcat, resuscitarà la vida de tot el país adaptat al nou règim democràtic.

A Madrid les Corts Constituents s'han trobat amb un grup de republicans del temps de la Monarquia, encapçalats pel senyor Lerroux, els quals, sentint-se inadaptats amb l'actual Parlament, s'han donat a la tasca de bescantar-lo i convèncer la més alta representació de la República de l'existència d'un divorci del Parlament i l'opinió pública, que, segons ells, els era favorable. I en comptes de dur el plet al Parlament d'una manera noble, han preferit dur a terme una mena de sabotatge dins les Corts Constituents, a fi de desacreditar-les, fent-les passar per inútils; per això s'han servit de l'arma prohibida de l'obstrucció. Llavors, el malhumor que ells havien sembrat, han volgut recollir-lo i fer-ne palanca. Només s'ha presentat a llur requesta l'atrotinat militarisme. El senyor Lerroux ha volgut emprar un llenguatge dictatorial i això l'ha fet caure, deixant les coses un xic més embolicades de com estaven abans. Poques gestions ministerials han estat més breus i més nefastes. Serà necessari que tot allò que hi ha de jove i de renovador a la República es posi a primer rang a remeiar els estralls que hagi causat aquesta passa de radicalisme que ha fet més mal que una pedregada.

Tant a Barcelona com a Madrid passa el mateix. Que hi ha unes forces que s'han educat fent labor destructora i d'oposició i que, fins ara, han viscut de l'empenta i el crèdit que els donava llur actuació anterior dins la Monarquia. Tots ells, qui més qui menys, són republicans de la Monarquia, i ara calen republicans de la República.

I és realment molt difícil que persones, ingènues o malicioses, envellides dins les

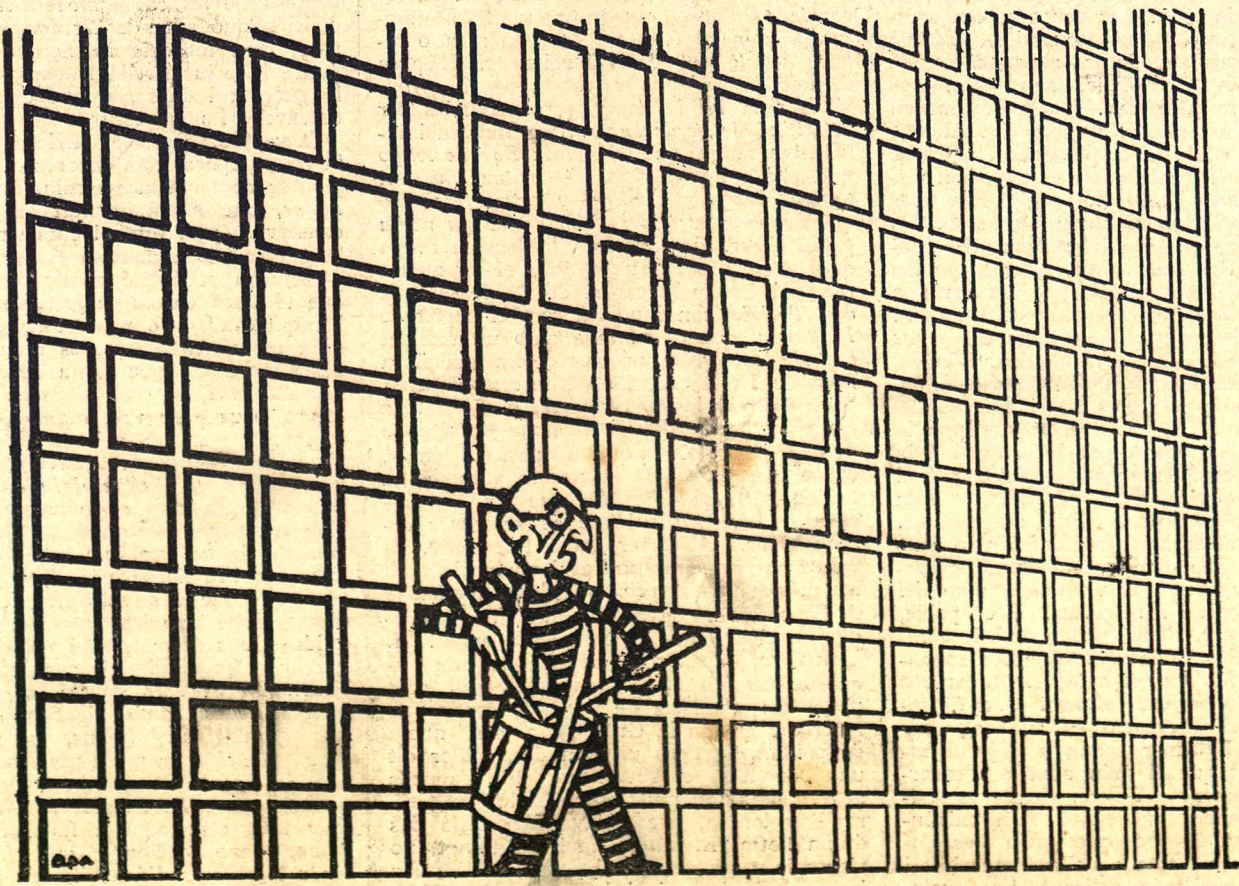
tituir una nació culta i dotada d'una salut perfecta.

Però és impossible de convèncer a qui no sap nedar, que es refii de l'aigua. Seria inútil, i el temps volent que s'apedacin i s'esmenin les coses, el temps volent que sentit de govern i que conserven el record d'una oposició gloriosa que continuament els desvia de llur tasca de governants. Aquests homes, sempre, avesats a combatre i a no construir, per tal d'inutilitzar o de fer algun mal al contrari, no s'adonaran que porten un país darrera i que s'hi deuen en primer lloc. Sempre es captindran com si fossin ells tots sols i els seus actes no tinguessin cap repercussió dins la vida general del país.

I fins que no s'hagin transformat aquestes velles forces no podrà dir-se que s'hagi acabat d'implantar la República. Sempre quedaria una porta oberta per on pugui tornar, no la materialitat d'una Restauració, almenys, el triomf de la quintaessència del monarquisme: la malfiança enfront del poble. La qual, a la seva vegada, engendrarà noves reaccions oposicionistes dins l'ànima popular, i cada vegada recula la solució definitiva.

Però, per sort, ara encara no hi som arribats. De les dues forces que lluiten, l'una és la nova del règim nou, i no es fonamenta en idees d'oposició, sinó de govern. El seu triomf no serà un mer canvi de nom en els que manen i la llavor de noves mentalitats negatives dintre el clos dels partits que no actuen com a governants, sinó que accelerarà la formació de mentalitats afins, per tal d'empendre, plegats, la noble lluita pacífica en bé de la nova comunitat republicana, dins un règim de parlamentarisme democràtic.

I aquests dies, aquestes idees topen i estan en joc. Evitem les recaigudes.

—A votar tots per la puresa del sufragi!

A la pàgina 2:

Aquells bons temps d'abans de la guerra, per Sebastià Gasch.

A la pàgina 3:

Breu història de l'Esquerra. Un viacrucis laic, per Rossend Llates.

No n'hi ha per qui en vol

A l'aristocràtic i radical Club Republicà del Passeig de Gràcia sembla que hi havia maror a l'engròs. Els correligionaris començaven a angustiar-se i a dir que el senyor Pich no defensava llurs interessos amb el coratge que cal. Es formen fronts. S'anuncien baixes de socis. Algun neguitós agafa l'express i s'arriba fins a Madrid. Què passa? Simplement, que els beneficiats amb algun càrrec retribuït han estat tan pocs, que els més veuen allunyada l'ocasió de recollir els fruits de les quotes i donatius fets fins a la data.

—Almenys —diuen molts— a la Unió Patriòtica hi havia més consideració.

La dimissió del govern Lerroux posà un xic de calma en els avalotats rengles dels radicals de preu.

Adrià Gual, culpable

L'ajornament de l'aplec de Terramar ha sumit els lliguers sitgetans en una consternació profunda. Això que els organitzadors ho carreguin al compte de la pluja, els lliguers locals no s'ho acaben d'empassar.

—Si l'Autòdrom és asfaltat i hi ha grans tribunes! —exclamen els hotelers que ja ho tenien tot comprat.

—Per mi, els comunistes els deuen haver amenaçat amb un acte al mateix dia i a la mateixa hora —replicava un carlí.

—Doncs jo crec que en té la culpa l'Adrià Gual —apuntava un lector de *La Veu*.

—Que ha estrenat alguna obra?

—Ja n'hi ha ben bé prou amb els seus articles sobre *El que ha aguantat el cap de les dones* per a fer obrir totes les catarractes del cel!

Ocís femenins

Entre els entreteniments de les senyoretes de la Penya Blanca s'hi compta, ultra el percaçar vots per a la Lliga (1) a les barraques dels suburbis mitjançant el lliurament gratuït de mitjons i santarretes, una mena de Jocs Florals de via estreta a base de temes polítics. Entre les composicions que ha obtingut més èxit hi ha la dedicada a Clara Campoamor i que s'enceta així:

*Para qué quieres, Clarita,
la libertad en el amor,
si eres ya tan viejecita
que no has de hallar seductor?*

Lapidària

A Sant Llorenç Savall, l'any 1867 es construí un pont, degut a la iniciativa del pastor d'ànimes d'aquest poble de l'Alt Vallès, el qual volgué commemorar-ho amb una lapida que diu així:

*Ajudat d'un poble bo
Aquest pont que veus ha fet
Lo rector Mossèn Miró
En l'any de Nostre Senyor
Mil vuit-cents seixanta-set.*

Però, considerant que el marbre esmentat faria més goig a la façana de l'església, hom l'hi aplicà junt amb una altra lapida on es llegeix:

*Es refereix al pont
Que està aquí cerca,
Frente de la Rectoria.*

Anecdòtari de Prats de Molló

Setmanes abans de tenir lloc la només pressentida batalla de Prats de Molló, els futurs soldats s'entrenaven fent exercicis bèl·lics.

Ventura Gassol, acompanyat d'un altre imminent soldat, s'endinsaven dins l'espessor d'un bosc de Tolosa. Mentre començaven a solcar una trinxera, se'ls aparegué un guarda rural. Els dos catalans, per dissimular, es posaren a parlar en llur idioma nadiu, tot mirant-se fit el vigilant i a punt d'engegar-se a córrer.

El guardatermes, sentint-los, no es pogué estar de dir-los en un perfecte francès:

—No dissimuleu, no, que jo també l'entenc l'alemany.

Era el dia de Nadal. Reunits dins d'un menjador, es trobaven els soldats de la futura batalla frustrada. Anaven a celebrar la festivitat del dia amb un dinar que de feia molt temps somiaven.

Amb això, mentre esperaven les postres, aparegueren un grup d'homes. Qui eren? Un dels dirigents —probablement un caporal de l'exèrcit improvisat— va aclarir-los-ho:

—Heus ací uns companys ex-combatents que us vénen a saludar.

I després, adreçant-se al grup nouvingut, els digué:

—Heus ací els futurs combatents de la nostra independència pàtria.

Els ex-combatents, agraïts per la cordialitat que hom els dispensava, no pogueren deixar de manifestar llur joia. Cridaren, abraçats:

—Vive l'Espagne!

Aquells bons temps d'abans de la guerra

Fa alguns anys d'això. Ben bé set. Una nit, uns quants amics sopàvem en un restaurant alemany del carrer Vergara. El baríton rus Màxim de Risikoff era dels nostres. En aquell temps, el jazz havia triomfat de tots els seus enemics, i ningú no enyorava aquells valsos desuets, que el cinema alemany s'ha encarregat ara de ressuscitar. A les postres, un cambrer ros i filharmònic tingué l'acudit de posar un disc en un fonògraf que dormitava en un recó. I la trompa abominable d'aquell estre antiquat va deixar anar els primers compassos d'un vals *entrainant*. Escollit-los Màxim de Risikoff i estremir-se d'eufòria, fou tot u. El seu emmuditament afectat, que s'havia conservat intacte durant tot el sopar, va començar a trontollar seriament. I, en sentir les seves oïdes acariciades per aquella cadència inesperada, el popular baríton es va aixecar com un coet. Cinc minuts d'èxtasi infinit, precediren un sospir prolongat que exhalà la seva boca, entreoberta per l'emo-

ció. I, els ulls en blanc, la veu tremolosa, Màxim de Risikoff deixà anar un nostàlgic *Vienna antes de la guerra*!... Enyorança, pura enyorança... Fixeu-vos-hi bé... Perquè...

Avui, tothom parla del noucents. Alguns escriptors li dediquen frases i frases d'un lirisme inflammat. Molts il·lustradors ressusciten la indumentària i els costums de començaments de segle. I un noi —aquell noi!— ha bastit tota una teoria entorn del *modern-stil*. Però tots aquests espais inofensius d'artistes joves, la majoria dels quals no han viscut aquella època, són pur esnobisme, pura moda, pose simplement. Però, en canvi, fixeu-vos com s'expressen els que coneixen l'avantguarda. Amb quant d'entendiment en parlen! No es tracta de divagacions estètiques. Ni d'adoració d'un estil caducat. Artísticament, el noucentisme era una cosa horrible i d'un mal gust definitiu. Es tracta, purament i simplement, d'enyorança. Actualment, tot és negre a l'horitzó. L'aire és dens de guerres i revolucions. Les coses més sòlides s'esfondren ràpidament l'una darrera l'altra. Els rics es tornen pobres. Els pobres no poden menjar. El preu de les pastilles de veronal augmenta que és un gust, de tantes que se'n venen. I, actualment, totes les preocupacions giren entorn d'un problema únic: existir. No és estrany, doncs, que tothom enyoqui aquells temps aquells! La despreocupació

maxima esplendor, i que estava situat al primer pla de l'actualitat. *Estrellas de la canción. Arte, Dicción, Lujo!* Aquelles criatures delicioses portaven un tren de duquesa. Entretingudes per aquells «clubmen ociosos» de l'escriptor francès —aleshores tots els homes eren comtes o marquesos—, no tenien manies i no vacilaven a entendre's amb els toreros de postin. Amb Rodolfo Gaona que, cansat de l'Adela del Barco, Escribano (aviat la tornarem a veure al Barcelonès). Amb Joselito el Gallo, el dels amors famosos amb Consuelito Hidalgo. Totes elles vivien com a reines. I les seves mamàs, les proverbiales, menjaven cada dia calent —cosa que no poden dir ara—, tot i devorant el *interbuise* que els periodistes feien a les nenes, i que sortien a primera pàgina dels diaris, al costat de les informacions sobre els crims del Capitán Sánchez... I quines nenes, totes aquelles *tonadilleras*! La indumentària de país que gastaven, que ara ens semblaria d'una cursileria definitiva, aleshores era d'un gust refinat. Quanta complicació, sant cristià! L'enfarlec s'havia erigit en dictador. Cabelleres fins els peus a *lo Lady Godiva* que, de dia, es convertien en uns pentinats solemnes atapeïts de bucles postissos i adornats amb llacets Lluis XV i rosetes de pitimini... Pentinats insolents rematats per uns barrets descomunals atapeïts de plomes de paradís o d'immensos pufs d'aigrettes... Manguiots enormes de pell i seda *coullissée*. Faldilles que remenaven la cua per terra... Tot això, i molt més, exhibien aquelles beutats rodones, fastuoses, opulentes, *biblotas* frívols amb pell blanca i *boquita de pinón*... Damunt l'escena, tot això es simplificava enormement.

Era l'època de les sessions vermut del Teatre Granvia i dels concursos de bellesa que organitzava *lo Chil al Nuevo Retiro*. Era l'època de la Bella Belén, de la qual, en debutar en 1903 amb tangos, *panaderas* i danses orientals, deia la crítica que *su belleza correspondía a la antigüedad de la ciudad de su nombre, siendo superior a la Montañita bailando el tango*. Era l'època de la Consuelo Portela, dita Chelito, que, prescint de cotilles ferrades, enagós i *cabre-corsés*, exhibia en escena uns matins sumptuosos plens de cintetes de seda rosa o celeste i *puntillas* de Valenciennes. L'època de *Las Pulgas* que, en estrenar-se al Granvia per la Julia Gómez, foren titllades per la crítica de *verde subido*. La famosa i inofensiva Pulga, que feia així: *Es que tengo una pulga en la camisa —y me molesta; aunque le cause risa —y estoy temiéndole que se va a esconder— en donde ya no la podré coger*. La famosa i inofensiva Pulga que la Chelito alternava amb el no menys famós i inofensiu cuplet de *La lengua de don Toribio*, tan innocent com el cuplet de *La lluvia*, que es cantava amb un vestidet curt de *lentejuelas*, un barret com una plaça de braus i una ombrellita petita com el puny.

La Chelito, la Julia Gómez, la Cachavera —la del cuplet de *La modista parisien de Las Bribonas*, per la qual no passa el temps, i que encara es feia multar fa pocs dies a l'Edén—, Pepita Sevilla, que algú qualificava de *maestra sublime en remeños coreográficos*... Al carrer, totes, totes elles, rivalitzaven en sumptuositat i opulència amb les més famoses *cocottes* i *demi-mondaines* de l'època. Però davant els llums de les *can-dilejas*, el *deshabillé* picareasc era exigít. Si una vegada era... Una vegada era una d'aquestes cupletistes; i nom de la qual, com diuen els cronistes de societat, sentim no recordar, que a la Gran Peña, sortí nueta de pell a pell. Però un bon dia, millor dit una bona nit, el governador, un d'aquells governadors tan pintorescos de l'avantguarda barcelonina, presenciava la funció d'una llotja. El públic, mal acostumat, no s'entenia de romansos i exigia a l'artista la supressió de nostes i draps superflus. Ella, naturalment, s'hi negava. I la cridoria era

general. Fins que la cupletista, no sabent què fer, va dirigir una súplica visual al senyor governador que, aclofat en la seva llotja, s'ho contemplava com si tal cosa. I el divertit personatge, galant i condescendent, va fer una inclinació de cap paternal. I els *Fuera caretas!* van cessar automàticament. I l'artista, com cada dia, es va tornar a oferir tal com Nostre Senyor l'havia fet. Ja n'eren de grans, ja, els senyors governadors d'aquell temps.

Aquells bons temps d'abans de la guerra! Quina època, aquella... No us hem d'enyorar, beneïts temps? Quan ensopeguem amb una cosa d'aquella època, experimentem un sentiment indefinible. No es tracta d'una emoció d'ordre artístic. Ja hem dit que, estèticament, el noucentisme tenia un interès nul. És nostàlgia. Sentiment indefinible. Sentiment indefinible? Potser sí. Però és tan bo enyorar! Ara que aquesta enyorança no ens és produïda per les petites pintures o les petites il·lustracions realitzades, en 1933, segons l'estil de 1905. Ni per les petites proses o els petits poemes escrits amb el mateix esperit. No. Aquesta enyorança ens és produïda per les coses o éssers que conserven, pur i fresc, el perfum d'aquella època. Pels films d'abans de la guerra, plens de decorats de paper farcits de flors recargolada, de bigotis sublims i de barrets femenins Chantecler. Films de la producció nacional que es deien *Rosalinda, Fredolin, Barcelona y sus misterios* —oh! aquell inefable Diego Rocafor, que interpretava En Carasco, l'actual maquillador de l'Orpheu—, *Elba, La secta de los misteriosos*... O films de la producció italiana, entre els quals en recordem un que portava —agafeu-vos— un títol tan sublim com aquest: *Sonrisas y espasmos de la mentira*... Postals d'aquell temps, també: *El lenguaje del abanico, de la sombrilla, de los sellos*... *Tenorio modernista, Limpiaholas madrileño*... Postals adorables amb parelles felices i peludes, senyores amb vel que toquen l'arpa, i ocellots que transporten una carta de joc francesa i un «1907» estudiat... O aquella renglera de verascops Richard, vells de vint anys, que, al costat de les barraques de fira o en el soterrani que hi ha a la vora del Concert Sevilla, us ofereixen per la módica suma de deu cèntims *En la fonda del Sopa-papo, dos señoritas muy ligeras de cascos son sorprendidas en su habitación por un sátiro galanteador*, o bé *Las favoritas del Sultán bañándose en agua de rosas o la Siesta de la cubana en el mes de agosto*, i, si us sedueix, *Las mejores y más hermosas mujeres elegidas por modelos de los más famosos pintores del mundo*...

Enyorança que també ens és produïda per algunes atraccions que no han pogut encara treure's del damunt la pols del començament de segle. Els Briatore, per exemple, que hem revist aquest estiu al Cinema Arnau: un senyor impagable que exhibeix uns batins, un bisony i una cara, que semblen haver-se evadit d'una postal pornogràfica de l'any de 1900 o d'una d'aquelles *peludes de cinema cochón*, de la mateixa època, que

La Bella Chelito

Pepita Sevilla

projectaven abans a la Casita de las Flores, i que manipula uns aparells recargolats com l'onduació de les cabelleres d'aquelles senyores que enganxaven els arquitectes a les façanes de les cases *modern-stil*; un criat deliciós que s'ha de dir forçosament Baptiste, com tots els *valets de chambre* del teatre i de la novella francesos d'abans de la guerra; i dues senyores que treuen uns cascavells i uns vestits...

Adorables, inefables Briatore! Enyorem la vostra època, com enyorem davant les cupletistes de la vella guardia, fofes i *ajomadas*, que s'han plantat en 1912, i que conserven, puríssim, el caràcter d'abans de la guerra. Com aquesta Esperanza Posada —actuava al Royal abans de tancar-se— que té unes corbes majestuosos i una pell blanquíssima, que yibra tota ella com un flam monumental, que es mou amb ritme de *cake-walk*, i que us fa pensar en aquelles senyores, altes i robustes, cobertes de cap a peus amb una malla del rosa més tendre, que sortien a les pàgines de les revistes picaresques de quan érem petits: *La hoja de parra* o el *Piripitipi*. La *saeta* o l'*Ay va*, que, com suprema concessió, publicava un quart de pit de la Chelito... Com aquella altra dama que treballa a la Glorieta de l'Àpolo, *Doris, arte frívolo*, que treu uns matins solemnes, carregats de plomes i de mandra, unes actituds esllangides i uns desmaïats sublims, dignes de la *querida* d'un diplomàtic rus dels temps del tsar... *Doris, arte frívolo*, si portés unes mitges negres amb lligacames vermelles, uns guants llarguíssims, la meitat més llarga que el braç, per a posar-se's arrugats com la Sarah Bernhardt, i una cabellera fins els peus; *Doris, arte frívolo*, seria tan important com aquella famosa *demi-mondaine*, Liane de Pougy, que es va presentar a les curses d'Auteuil amb un abric de pell de pantera...

SEBASTIÀ GASCH

L'APERITIV

Evocacions. — L'altre dia, estava mig endormiscat al llit i no sabia ben bé quina hora era, vaig sentir al lluny el so d'un piano de maneta. Probablement tocava un tango o alguna cosa així. El que em va produir una mena de benestar especial no era precisament l'obra musical que tocava el piano, sinó aquell so especialíssim de vidres trencats i de sospirs de bou que fan els pianos de maneta. Això, encara que no ho semblés, em va portar a les èpoques més tornasolades de la meua vida; perquè ara, de pianos de maneta en els llocs cèntrics de Barcelona se'n senten molt pocs, i parlant amb propietat, podriem dir que no se'n sent cap. Què hi farien els pobres pianos en un món de clàxons, de botzines de tota mena i de sorolls untats de benzina?

L'època d'aquests instruments musicals ha passat com tantes coses delicades que han anat a parar al nostre oliment sentimental. Jo recordo que la música que va controlar les primeres manifestacions de la meua vida, va ésser aquesta música mecànica, en el barri més vell de Barcelona, quan jo tenia cinc, sis i set anys. És més, jo recordava les efemerides de la meua vida, relacionant-les amb la música de moda que tocaven els pianos. Per exemple, recordo que quan vaig fer la primera comunió, hi havia aquells tipus de baranda amb brusa fosca i samarreta ratllada, que tot el sant dia anaven donant voltes als pianos de maneta tocant una cançó molt famosa, la lletra de la qual feia així: *Fru fru, fru fru, ya sabes que te quiero*...

En èpoques anteriors, havia sentit sarsueles importants per aquell acarallat i pintoresc procediment mecànic; les que, recordo més són *La Tempestad* i *La Gran Via*. Aleshores de pianos n'hi havia set o vuit en competència; jo sentia tots els que ocupaven des de la plaça de l'Oli a la plaça de les Beates. Quan començava la calor i s'obrien tots els balcons, els sorolls del carrer feien un efecte màgic; el de casa, que era el carrer de Mercaders, quedava completament embussat per uns carros immensos que anaven a carregar i a descarregar als magatzems; es sentia una profunda olor d'empe-sa; de pells adobades i de colonials; entre les potes dels cavalls, i entre carro i carro s'instal·laven els pianos de maneta, i les cabres i les burres de la llet, amb llurs esquel·les peculiars, fregaven l'esquema de tela dels pianos de maneta i se'n duïen a la pell un món de vibracions musicals. Cap al tard, quan els pianos estaven tips de vomitar sarsueles, i es posaven o sentimentals o feréstecs, engegaven *Les flors de maig* o es tren-caven els pulmons de cristal anencant a tot estrepit les notes de la *Marsellesa*. L'hora revolucionària del cap al tard, en un barri de patis desoladíssims, de capelles i de botigues sofregides amb el greix groguenc de l'estalvi, era portada a tot gas pels ganduls i els plagues dels pianos de maneta. Per mi, era l'hora més alegre del dia, perquè sortien d'estudi i anàvem a casa a inventar alguna d'aquelles maquinacions negatives i escandaloses que s'inventa la canalla. Tot l'aire en aquell moment feia olor de mitges preses de xocolata.

Quan arribava la tardor, la música dels pianos de maneta em donava una tristesa irreparable. Des del jardí, mig jardí mig terrat, de casa meua, que tocava la paret d'un jardí molt més gran que el nostre, i tant l'un com l'altre la reforma els va engregar al cel, sentia aquella música estripada, aquells tangos, com el *Tango del Café*, que, naturalment, no tenia res a veure amb els que ara es toquen, exactament igual com si se'm passegessin per les venes una mena d'orugues peludes i suavitíssimes de color de rovell d'ou que queien d'un immens castanyer d'Indies, i les morles se les venien en el jardí de casa, sense que em freguï l'orella totes les sarsueles antigues dels pianos de maneta, i aquella sensació de molsa, d'humiditat i de malenconia que em donaven el primers dies d'octubre a Barcelona.

Quan va venir la música vienesa, els pianos de maneta, per adaptar-se al vals lent, feien com una mena de parupeg de colom, unes inflexions profundes i tèbies; va ésser l'època galant i una mica decadent i barroca dels pianos mecànics.

Jo confesso que quan en veig un a Barcelona, com quan veig un cotxe de punt d'aquells que els deien *pesseteros*, se'm trenca el cor, i si l'home del piano ve a visitar-me la butxaca, encara que tingui un físic poc recomanable, li dono una quantitat de cèntims excessiva tenint en compte la meua modesta posició.

Quan vaig estrenar *El Café de la Marina*, em va passar pel cap posar-hi, en unes escenes del segon acte, un piano de maneta autèntic que toqués amb tot l'impudor, i jo mateix vaig anar a contractar-lo.

No crec que els meus lectors coneixin el món, el clima i l'ambient dels pianos de maneta. La botiga més famosa per llogar-los, és al carrer de l'Arc del Teatre, conegut popularment pel carrer de Trenta Claus. Aquest carrer, a les tres de la tarda d'un dia de primavera, és com un somni: fa l'efecte d'un ballet intencionat i maliciós; la soledat, la sordidesa i la purulència nocturnes d'aquest carrer, a la llum del dia es converteixen en una parada de pèsols, escarxofes, faves i mongetes, sense oblidar forcs d'allís, tot en un estat una mica de descomposició; fa l'efecte d'un paisatge una mica podrit. Al costat de la flor difunta, hi ha les botigues de roba vella, de guitarras, d'estrís per torejar, per fer de cupletista, etc.

I enmig d'aquest món, viu el magatzem dels pianos de maneta; s'estan a les fosques, n'hi ha a centenars, de totes mides i amb tota mena de músiques. És una cosa màgica i sensacional la botiga dels pianos de maneta; si tots es posessin a tocar alhora, semblaria que el món s'enfonsa o que a tots els regidors del partit radical els ha sortit el queixal del seny i pateixen d'una manera escandalosa.

Jo, quan vaig haver llogat el meu piano de maneta, un piano menut i eixerit com un burret africà, i vaig seguir aquell carrer fins a parar a la Rambla, em va semblar que Barcelona encara està plena de màgies absurdes, d'imponderables paradoxes, de poesia...

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Un present que us farà quedar bé.
Visiteu les GALERIES SYRA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Teléfono 11655

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER, CALLÍS, 3, 5 I 7
(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

BREU HISTORIA DE L'ESQUERRA

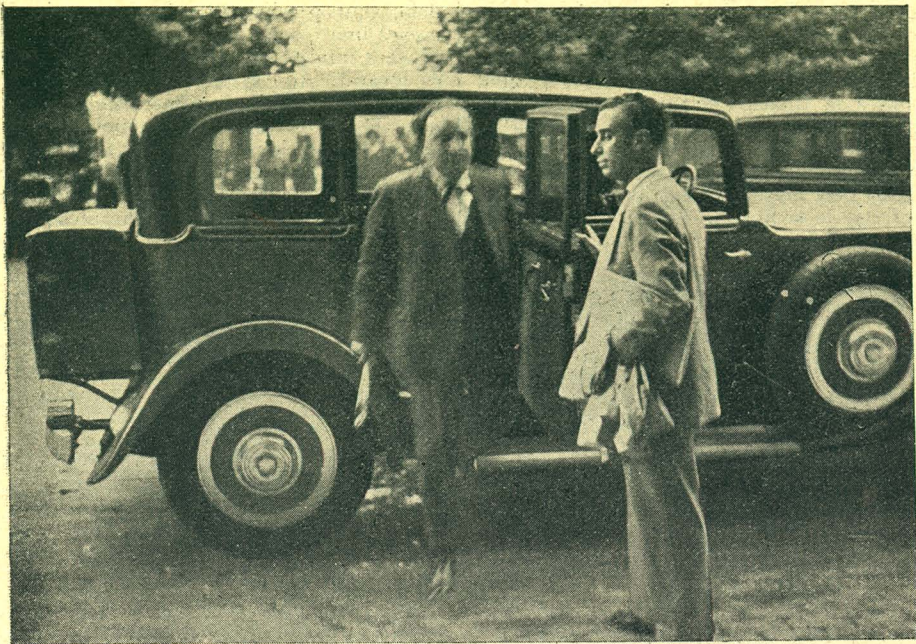
Un viacrucis laic

I
Esquerra Republicana de Catalunya! En pronunciar aquest nom, s'engega, dins el record, un eixam d'altaveus pregonant la paraula «poble!». Després s'enrogallen i ve una boira, a través de la qual només pampeluguen, rogencs, dos anuncis lluminosos: *L'Opinió* i *La Humanitat*. Al capda-

de ferrouxista, i, naturalment, li fou encomanada la conselleria de Finances.

V

Un cop aprovat l'Estatut, vingueren les eleccions per a diputats de la Generalitat. El senyor Macià datà de Lleida una crida als homes de bona voluntat. Se'n trobaren

Ventura Gassol arribant, dilluns, al Parlament

vall tot s'apaga i sentiu arran de galta un baf humit i romàtic de cofurna.

II

Vingué Esquerra Republicana de Catalunya al món, com a conseqüència de la Conferència d'Esquerra celebrada a darreries del règim monàrquic entre grups diversos i poc nombrosos: el dels rabassaires, la Unió Socialista de Catalunya, els quatre o cinc de *L'Opinió*, La Falç, Estat Català i els radicals-socialistes de Marcellí Domingo. Arreu de Catalunya hi havia un ambient republicà formidable, i els organitzadors de la Conferència s'havien empecat la idea d'explotar el gran prestigi de don Francesc Macià, l'heroi de Prats de Molló; tenien un pensament que els semblava d'una audàcia mesclada de maquiavelisme: aconseguir, a base del bluf de la Conferència, tres o quatre llocs a la llista de candidats del Partit Català Republicà i veure de fer un petit negoci polític.

El senyor Antoni Rovira i Virgili, junt amb un prohom d'aquell partit, avui difunt, després d'haver reingressat en la Lliga, no es prestaren pas a la maniobra. Llavors nasqué l'Esquerra Republicana de Catalunya, que es lligà amb la Unió Socialista Catalana, partit de desesperats, amb una candidatura desaparellada i improvisada de pressa i corrents a la bona de Déu.

El poble, però, seduït per la figura de don Francesc Macià, féu triomfar en tot rengle l'Esquerra Republicana de Catalunya. Els senyors Rovira i Virgili i companys d'idees no tregueren un sol candidat. Això era el 12 d'abril. El 14 queia la Monarquia. Els homes del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya sortien al balcó i la multitud els ovacionava.

III

Calgué dur diputats a les Constituents. Era l'hora de l'Estatut. El partit d'Esquerra Republicana de Catalunya inclogué a la llista de Barcelona el candidat comandant Franco. En un districte forà, Pompeu Fabra era derrotat. Així mateix eren elegits els senyors Sediles i Jiménez y Jiménez, militars retirats, no catalans.

IV

A les eleccions per a l'Assemblea Provisional de la Generalitat, tot anà com una seda. Les poques despeses electorals en aquell endemig, males llengües diuen que, directament o indirecta, sortiren de la Generalitat de Catalunya. Aquesta Assemblea havia de controlar les tasques d'una mena de Consell, compost de persones de l'Esquerra, flanquejades per un socialista català i un ferrouxista. El senyor Giral s'encarregà del paper

GUTEMBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

SERVEI ELECTRIC PER A AUTOMOBILS

XI

L'Estat Català és un altre rellogat de l'Esquerra. Un rellogat cridaner, que no paga i que pega.

Les seves joventuts, dites «escamots», usen una pistola, una porra i una credencial a l'Ajuntament o a la Generalitat. Aquesta darrera arma tira contra el pressupost.

Pallisses: Als organitzadors de l'homenatge al regidor Puig Munner. Al senyor Vinyals, un regidor gracienc, junt amb la seva muller i fills.

La Soli parla d'uns apallissats faistes. Heus ací tot, fins ara.

ROSSEND LLATES

Mirant a fora

El procés de Leipsic

El procés de Leipsic es desenrotlla segons el scenario determinat per endavant. Després de la publicació del Llibre Bru, del contraprocés de Londres i del mateix procés de Leipsic, la convicció de tothom —tret, naturalment, de l'Alemanya hitleriana— ja està prou formada.

* * *

Hom diu que la decisió d'incendiar el Reichstag fou resultat d'una conversa de Goering i Goebbels. Calia un pretext per a reduir l'oposició, i es trià aquest.

Tres hores després de l'incendi, a Berlín solament eren expedides mil cinc-cents ordres de detenció, acompanyades cada una de la fotografia de l'individu que es cercava.

Però per més que es vagi amb compte en una maquinació d'aquesta envergadura, és fàcil d'agafar-s'hi els dits. Goering ha fet declarar a la premsa que des del 25 de febrer —dos dies abans de l'incendi— sabia que es preparava un atemptat comunista contra el Reichstag, i el dia 26 llicenciava part del personal encarregat de la vigilància de l'edifici.

* * *

El fet que el Reichstag es comencés a cremar per una colla de llocs diferents, i l'abundància de material inflamable que es trobà entre les runes, acusen també Goering. Ningú, cap ordenança, cap diputat, no haurien vist entrar tan considerable quantitat de material?

El cap dels bombers de Berlín va dir que n'hi havia per omplir dos camions. Però quan va llegir als diaris que se l'acusava de combinacions tèrboles en una adquisició d'autos, comprengué que havia parlat imprudentment i es retractà.

* * *

L'actitud del tribunal de Leipsic també és sospitosa. Els advocats estrangers que s'havien ofert a defensar els acusats foren rebutjats amb l'excusa que no els havien triat els acusats. Però quan els acusats búlgars Dimitroff i Popoff demanaren ésser defensats per Moro-Giafferi i Torrés, el tribunal de Leipsic els recusà.

* * *

Es prou provat que Goering havia estat tancat en una casa de salut que no és exagerat d'anomenar asil d'alienats.

En sortir per a governar Alemanya. Hom diu que hi havia entrat a conseqüència dels trastorns nerviosos subsegüents a una ferida rebuda quan la primera temptativa de Hitler a Munic.

De resultes d'aquest accident, Goering, campió de la depuració de la raça alemanya gràcies a l'esterilització dels reproductors indesitjables, no corre el risc, si mai és considerat com a tal, d'haver de sofrir cap operació.

Una restauració a Àustria?

No s'ha d'exagerar, però tampoc menysprear, la importància de la recent manifestació legitimista celebrada a Hain, a la Baixa Àustria.

Hi ha qui pretén que la lluita contra la propaganda hitleriana constitueix un excel·lent trampolí per al pretendent, el príncep Otó d'Habsburg. I fins hi ha qui assegura que el mateix Dollfuss creuria possible, i àdhuc desitjable una restauració dels Habsburgs.

El fet és que el govern austríac, mentre promulga energics decrets contra la propaganda antiaustríaca, no fa res davant les manifestacions legitimistes.

Els noms de Dollfuss

Fins ara, els adversaris de Dollfuss li havien dat diversos noms. La seva petita estatura i les seves dots diplomàtiques, li havien guanyat el sobrenom de Milli-Meternich.

Però des de la formació del seu nou govern, autoritari, mig dictatorial i d'una política no desproveïda de semblances amb la de Hitler, els vienesos han trobat un bon nom per a llur canceller: Adollfuss.

Tilden = Cochet

Els que no perdonen a Cochet d'haver desertat l'amateurisme aprofiten el seu recent partit amb Tilden per a donar-li alguna punxada. Atribueixen a Tilden unes frases que aquest, l'home més cortès del món i a més a més amic íntim de Cochet, és incapaç d'haver pronunciat, però que són, algunes, espiritualment pèrfides.

Per exemple: A la fi del partit en què s'oposaren els dos jugadors, un periodista americà havia preguntat a Tilden:

—Què penses de Cochet?
I Tilden només havia respost:
—Bell talent d'amateur.

Condol

La premsa francesa està de sort. A penes s'esmorteeix l'interès per un crim sensacional, en surt un altre que permet uns títols cridaners a primera pàgina. Després de Violette Nozières, ara l'assassinat del regidor i home de teatres Oscar Dufrenne, voltat de circumstàncies prou tèrboles per a desvetllar una curiositat de vegades no massa llimpada.

Hom diu que en saber la mort de l'emprésari, la vedette Cécile Sorel, que ha deixat, com tothom sap, l'alta comèdia pel music-hall, exclamà:

—Pobre Dufrenne! Justament ara que jo anava a debutar a casa seva.

Exit en la mida

Corbates innarrugables

Pijames a bon preu

JAUME I, 11

Teléfono 11655

LA REPRESA GINEBRINA

Dintre i fora de la S. de les N.

Les reunions anuals de la S. de les N., que tenen lloc en sessions ordinàries cada setembre, tenen sempre un gran interès per a l'opinió pública. Aquest any, però, més que els altres. I això no solament per consideracions polítiques, en el sentit estricte de la paraula, sinó també perquè mai com en aquest moment l'organisme ginebrí no ha tingut tan esforçats defensors —i són els

Les converses diplomàtiques ginebrines, com hem dit, versen sobre la modalitat d'una entesa en el problema del desarmament. Després d'un llarg període de bescanvi d'opinions, finalment aquests darrers dies a París s'ha pogut arribar a un acord franco-anglo-nordamericà. Es tracta de fer precedir qualsevulla inici de desarmament per un període de prova de quatre anys de control

Mentrestant, a tots els països tenen lloc maniobres militars

que estan convençuts que tard o d'hora acabarà imposant-se i assumint la importància que de vegades no li ha estat reconeguda —i també tan malèvols denigradors— i són els que sostenen que l'organisme ginebrí ja no té cap raó d'existir, i que, al capdavant, l'experiència d'aquesta mena de Parlament de les Nacions ha fracassat del tot.

Si ens fos demanat el nostre modest parer, donada la nostra vella experiència periodística, ens trobaríem d'acord amb els primers. Ens sembla, efectivament, que un organisme que ha sabut resistir tots els atacs que se li han dirigit per tal d'abatre'l, és d'una constitució prou robusta perquè sigui considerada vital.

Aquest any, la primera fase de l'Assemblea no ha tingut una gran importància. Però, contràriament al que s'esdevenia els anys anteriors, serà la segona fase la que assumirà aquell caràcter polític que dona una nota apassionant a les discussions.

Això no treu, però, que aquestes diades ginebrines hagin estat d'una importància gairebé històrica; però ha estat per les converses diplomàtiques que han tingut lloc a la sala del palau del Quai Wilson, o bé als hotels de les ribes del llac Lemán, on s'estegien les delegacions.

Els temes tractats fan referència a aquell desarmament que l'organisme ginebrí s'ha proposat d'assolir, conforme a la finalitat per al qual fou creat, i a aquest fi s'ha convocat la Conferència del Desarmament, que, a diferència de l'Econòmica (estranya fal·lera de Mac Donald), encara està dempeus al cap d'un any i mig. No importa que no s'hagi conclòs res de definitiu. El fet que encara existeixi i que haurà d'arribar a algun resultat és per ell mateix tan eloquent, que no es pot dissimular que la S. de les N. ha fet un gran pas en aquesta matèria. Si les forces democràtiques haguessin pogut unir-se i formar un bloc ferm, és fora de dubte que la Conferència del Desarmament hauria fet més de pressa la seva feina..., però no és pas precisament a Ginebra on s'ha de parlar d'això, sinó a Londres, i més precisament a Mac Donald, el qual fins avui no ha comprès quin era el camí que havia de seguir, donada la situació europea.

* * *

Hem dit que el que constituïa l'interès de les diades ginebrines eren les converses diplomàtiques, en les quals han pres part figures de primer rengle com Paul-Boncour, John Simon, Norman Davis, Benes, Beck, o de segon pla com Suvich i Aloisi, simples executors d'ordres, però tots representants de grans nacions. A més a més, un altre personatge ha intervingut també a Ginebra, el qual volia revolucionar la S. de les N.: el ministre del Reich, Goebbels. Qui més qui menys, tothom esperava veure un engegament. Quina desil·lusió! Només han vist un home voltat de cepats policies alemanys i de gendarmes suïssos, que s'ha tancat en un hotel, d'on només sortia per anar al Palau Electoral, a escoltar com els delegats pronunciaven discursos dels quals no entenia un borrall, ja que les llengües oficials de la S. de les N. són el francès i l'anglès, i Goebbels només sap l'alemany. S'ha dit —però això potser és una broma— que sentint com el president de l'Assemblea anomenava sovint Alemanya, en el discurs inaugural, Goebbels inicià un aplaudiment, obligant així a von Neurath a tocar-li el braç, perquè el que anava a aplaudir era una severa requisitòria contra el hitlerisme.

automàtic, mòbil i permanent. A Berlín no és acceptat aquest pas. Volen que primer sigui concedit a Alemanya el dret a la paritat d'armaments, i això segurament per tal de donar una forma legal als innegables armaments clandestins, i després parlar de control. Mac Donald ha comprès que —especialment amb un govern presidit per Hitler— el millor per a la humanitat és que Alemanya resti privada en tot el possible de mitjans ofensius, i s'ha adherit a la tesi francesa, que temps enrera era sostinguda per Herriot i ara per Paul-Boncour i Daladier. Però si Anglaterra hagués seguit aquesta directiva l'any passat, les coses haurien anat d'altra manera i la qüestió del desarmament avui potser ja estaria resolta. De totes maneres, el bloc franco-anglo-nord-americà pot considerar-se format. Resta l'enigma italià. Si hom llegeix segons quins diaris, sembla que Itàlia estigui d'acord amb França, Anglaterra i els Estats Units; però en canvi, segons altres, els italians diuen que Alemanya té raó i que primerament li han d'ésser reconeguts els drets a la paritat, i després realitzar el control.

De quina banda està la veritat? Si ara és difícil de dir, el moment en què apareixerà és d'allò més pròxim. Von Neurath ha anat a Berlín a conferenciar amb Hitler a propòsit de la situació. El seu retorn a Ginebra és qüestió de poc. Haurà de portar una resposta concreta: acceptar o no la tesi francesa.

Si la resposta és negativa, Itàlia haurà o bé de separar-se d'un cop d'Alemanya, o bé de rompre tota solidaritat amb la política franco-anglo-nord-americana. Per la seva banda, Alemanya o bé haurà d'entrar pel camí de la veritable pacificació i adherir-se a la tesi francesa, acceptant el control en les condicions proposades, o bé trobar-se definitivament aïllada, tot al més recolzada per Itàlia i Hongria. Fins a un cert punt, Àustria podria entrar en aquesta combinació.

Però, vet aquí el punt interessant: si, com és probable —almenys que el nacional-socialisme no vulgui autocastrar-se—, Alemanya es manté ferma en el seu punt de vista, quina fi farà la Conferència del Desarmament, malgrat les il·lusions i les tasques de Henderson?

Sense conèixer quines decisions adoptarà Roma, és impossible tota previsió. Si es pogués arribar a l'aïllament d'Alemanya, es podria aconseguir un acord de tots els altres Estats. Però, com imposar-lo a Berlín, que el primer que faria seria retirar la seva representació a la Conferència?

No costa gens de veure que les decisions que es pendran aquests dies a Ginebra seran de capital importància. El més probable és que seran preses en aquestes converses diplomàtiques que recorden els mètodes en ús abans de la guerra. Però esperem que, com desitja Paul-Boncour, l'afer passi a coneixement de l'Assemblea de la S. de les N., la qual només podrà expressar el seu parer, però també determinar les responsabilitats de manera clara i inexorable.

No es pot deixar de remarcar la notable intervenció del delegat espanyol, Salvador de Madariaga, en la sessió de dilluns, i que ha servit per a posar en evidència el punt de vista de la República Espanyola, favorable sense vacil·lacions a l'organització ginebrina. Espanya ha adquirit a Ginebra un lloc eminent, perquè es troba lliure de lligams i no té altres mires que la de la pau.

TIGGIS

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telèg.: "Carburós"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES i ASSAIGS GRATIS

EL CINEMA

UN BON FILM

"Cavalcada"

«El temps tot ho canvia», diu Jane Marryot, però la història sembla rependre incansable els mateixos motius. Com cada any en aquesta hora, les dotze de la nit de 1932, mentre de baix el carrer puja el brogit de la multitud londinenca que festeja estrepitosament l'entrada d'any nou, els esposos Marryot brinden l'un per l'altre i per una Anglaterra noble i gran. Trenta anys de vida anglesa en un instant han desfilat davant nostre. Brevetat de la vida. Trenta anys i sembla ahir que els petits Edward

Primer ha estat una sarsuela que és la quintaessència de totes les sarsueles; ara és un espectacle de music-hall, any 1909, muntat damunt la platja, animat per uns *chansonniers* de bruses ratllades. La *high life* descobreix els banys, els plaers del mar, la vida arran de sorra. Tot té l'encís de la cosa nova, inèdita. El quadro és meravellós de composició. El típic del vestit, la concurrència, les salutacions, l'aspecte en un mot de la vida social d'abans de la guerra! Un moment d'expectació. Tothom mira en-

«Cavalcada»

i Joey, avui tots dos morts, es delien ansiosos de veure el segle XX! *Cavalcada*, en començar, ens transporta a entrada de segle per conduir-nos fins avui, a través de la història d'una família i d'una nació. Un film d'empenta, sostingut per una inspiració de primera classe.

Aquesta obra esplèndida està realitzada amb un gust tan depurat, tota ella traspuja una noblesa en el to i una sobrietat en els mitjans tan definitiva, que es fa difícil de donar aquí una idea dels seus mèrits.

L'Anglaterra victoriana, recolzada damunt dos segles d'opulència creixent, trameta els seus homes contra els borsers. Després d'unes escenes que ens introdueixen en la intimitat de la llar dels esposos Marryot, assistim a l'embarcament dels soldats cap a Àfrica. L'espectacle és emocionant, i emocionant el comiat de Robert Marryot. Quanta contenció en els interès, quina veritat en les escenes! Uns quants anys després, és la mort de la reina Victòria, la pèrdua que cada anglès sent com una pèrdua personal. Aquestes escenes de la cerimònia fúnebre són de les coses més reeixides del film. L'espectacle en si és més aviat suggerit que mostrat, el director fent-nos-els veure a través dels petits Marryot que des del balcó, mig encuriosits per una cerimònia que no comprenen, mig enjagats amb un pastís que es disputen, donen pretext a unes imatges delicioses de bellesa plàstica i tendresa.

Mentre seguim les peripècies de la família, veiem transformar-se la vida social. Els vestits, els cotxes, els espectacles... Heus aquí quelcom a remarcar sens falta: aquesta reconstrucció dels espectacles característics d'ahir. D'això se'n diu reconstruir, evocar, crear una atmosfera, animar una ficció, de veritat i tot sense gens d'èmfasi ni pedanteria. Enlloc no veureu el cartó, sempre la impressió fresca de la cosa viva i autèntica.

laire. Es Blériot, que acaba de travessar el canal de la Mànega.

El compositor del film alterna, a punt sempre, el motiu dramàtic, la nota tendra arran d'idilli, amb els temes col·lectius i els passos còmics. L'espectador, doncs, segueix docilment, sense que es senti mai distret de l'anècdota central. Un exemple: la mort de Bridge, el criat fidel d'altre temps, ara un embriac inguarible. El cotxe dels bombers l'aixafa, mentre la seva filla, que menuda encara ja té passió per la dansa, balla al mig del carrer al so d'una música de pas. Aquesta nena, Bonita Granville, dansa amb una gràcia infantívola deliciosa.

Després, la catàstrofe del *Titanic*, també seguint la pauta de sobrietat i serietat del film, suggerida, no pas filmada. L'home d'aquestes escenes treballa amb motius prou excel·lents per distreure's amb escenes d'efectisme i truculència.

1914. La guerra. Però aquí nosaltres acabem. Continuar, implicaria abandonar el to de franca admiració en què ens hem situat en començar. En arribar aquí preguntem: qui és l'autor d'aquest film?

La primera propaganda del film que va arribar a Barcelona, deia: Frank Borzage; ara la casa ens assegura i reassegura que aquí no hi ha més director que Frank Lloyd, però això no és pas fàcil de creure. Resta però que *Cavalcada* és un film que comporta una primera meitat, fixeu-vos-hi bé, una primera meitat senzillament admirable i que nosaltres no vacillem a situar, com se sol dir en aquests casos, a dalt de tot. Després el film no marxa a la mateixa tessitura.

Diana Wynyard és la figura central de l'obra, i aquesta actriu té moments únics. És una de les coses més grans que hem vist en el cinema d'ençà que el cinema és cinema. Al costat d'ella, Clive Brook resta parcialment eclipsat.

JOSEP PALAU

PANORAMA

Londres contra Hollywood

Douglas i el seu fill s'han associat amb la London Films Production Company. «Volem fer de Londres un nou Hollywood» — declara Douglas, i afegí: — I sobrepassar-lo i tot. Podem gastar un milió de lliures anuals.

El treball començarà immediatament. El primer film serà basat en la vida del tsar Pere III i de Caterina la Gran. Douglas Jr. farà el paper de tsar i una actriu alemanya, Elisabeth Bergner, personificarà l'emperadriu.

El segon film, *Don Juan*, tindrà Douglas per estrella, i el tercer, una nova versió del *Zorro*, reunirà per primera vegada pare i fill en la pantalla.

La nova empresa s'adreçarà a tots els artistes anglesos actualment a Hollywood oferint-los treball en llur pàtria.

Així Ronald Colman, Charles Laughton, Leslie Howard, Clive Brook, i àdhuc el mateix Chaplin, rebran propostions de la nova organització.

Douglas compta fer de sis a vuit films cada any. El 80 per cent del personal serà anglès.

Segurament aquest mes mateix ja començarà a rodar-se el primer film.

Films d'època

Darrerament s'han realitzat una colla de films que seran veritables retrospectives del vestit: *Els Miserables*, *Madame Bovary*, *L'amic Fritz*, *La vida privada d'Enric VIII*, *La Reina Cristina*, etc., etc.

Es innegable que sovint aquestes reconstruccions tenen un encant.

Però això té els seus perills. Arrissegat, el postor en escena deixa sovint que l'accessori prengui més importància que l'essencial: no atendra l'acció, preocupat de demostrar que coneix bé l'època. Hom oblida que, més que el plaer visual, el que es cerca és un altre plaer més profund, més humà, més emocional.

Un error així costà la vida al cinema italià. Fa deu o dotze anys, produí algunes cintes meravelloses com a reconstrucció. Però sota de tots aquells vestits llampants no hi havia res.

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681

De les 3 tarda a la 1 matinal

REPORTATGE CINEAC DE PARÍS

LA NOU DEL COCO (Documental)

NOTICIARI FOX SONOR

Notícies d'Espanya

El Ministre de la Governació revisa la policia madrilenya. — El Govern estudia les reformes de Madrid. — El President de la República visita l'antiga Universitat d'Ostia

NOTICIARI FOX SONOR

(Internacional)

El procés dels incendiàries del Reichsteg

Segueix la Revolució a Cuba i altres

Panorames de Grècia

CATIFA MÀGICA DE MOVITONE

No és un misteri que

ompli cada dia: el públic vol riure i

representen una rialla d'hora i mitja

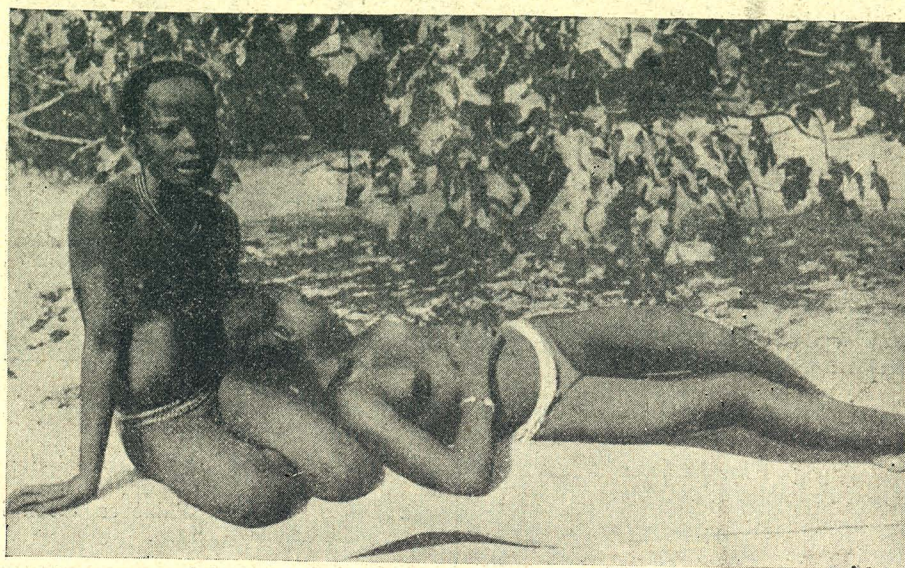
Es un film
PARAMOUNT

LITERATURA I CINEMA

Les lletres i les imatges

No crec que s'hagi fet encara un estudi documentat de la influència del cinema damunt la literatura. Jo només recordo els darrers capítols del llibre que Henri Poulaille dedicà a Charlot, l'any 1922, i en el qual estudiava la filiació purament cinematogràfica de la tècnica estilística de Ramuz i d'algunes obres de Barbusse, així com la directa base cinematogràfica dels mitjans d'expressió d'alguns dels més joves escriptors francesos. En efecte, jo sempre he cregut que fóra difícil comprendre l'aparició del sobrerrealisme

podrà imprimir-se en caràcters fotogràfics, deia, sigui poesia o filosofia o narració. Hom crearà una tècnica nova per a expressar, mitjançant imatges, tota creació espiritual. Això és absurd? Aquest teoritzador no comptava, tanmateix, amb l'adveniment del cinema sonor: els primers passos d'aquest avatàr del seu ídol l'haurien desconcertat: allò era literatura, i de la més dolenta. Ja hem vist però com el cinema ha arribat a assimilar una cosa tan indigesta com les paraules; cal dir que, així i tot, la realitat d'una tal profecia

«Voyage au Congo», de Gide i Allégret

sense l'exemple cinematogràfic, i que la millor matèria d'expressió per a aquesta escola (feliçment agònica, si no difunta) era el cinema. (Testimonis, *L'âge d'or*, *Le sang d'un poète*, *Le chien andalou* i el mateix *Entr'acte*, de René Clair.)

També fóra una tasca fàcil explicar mitjançant la líl·lo del cinema — primers plans, *flou*, *décalage* —, moltes obres novellístiques modernes, en les quals, referent el camí del cinema, on la cambra tracta de suplantar l'ull humà, aquest vol identificar-se amb la precisió, ja detallista, de l'objectiu cinematogràfic. Hom ha remarcat ja més d'una vegada la qualitat de cinema que té, per exemple, *Vint-quatre hores de la vida d'una dona*, de Stefan Zweig, o les novel·les de Vicki Baum o de John Dos Passos, de *Cendrars* i de Paul Morand. El cinema torna a la literatura, amb un esdevenir de força, la influència que d'ella rebia, i veiem sovint el cas del literat que s'enamora del cinema fins a consagrar-li un esforç seriós, com ara Marcel Pagnol, que es consagra exclusivament a l'edició i direcció de films, o André Gide, que ens duu, amb el *Voyage au Congo* fet amb col·laboració de Marc Allégret, una interessant aportació documental cinematogràfica.

Adhuc hom pot arribar a pensar, sovint, si els literats no acceptarien joiosament, convençuts de la millora que llur obra n'experimenta, les innovacions i afegits d'ordre artístic o argumental que el caprici del director o la imposició comercial imposa a l'adaptació cinematogràfica. No haurà preferit, per exemple, Paul Morand, la versió poetitzada de *L'Atlàntida* que ens ha ofert darrerament Pabst, a l'argument intacte que ell escrivia? I no hauria restat encisat, potser, Robert Louis Stevenson en veure afegit un mòbil sexual als motius purament intel·lectuals que empenyen el doctor Jekyll al desdoblament de la seva personalitat, tal com ho ha imaginat Mamoulian en la seva interpretació de la famosa novel·la? (I de passada, remarcaré que *L'estrany cas del doctor Jekyll i Mr. Hyde* és potser l'obra literària que bat el rècord de realitzacions cinematogràfiques: ultra les interpretacions de Fredric March i de Barrymore, en recordo una de King Baggot, un actor americà oblidat, i una altra que ompli de pesombres les meves nits infantils, fa més de vint anys.)

Ara bé, quines conseqüències tindrà per a la literatura l'esdevenidor, impossible de precisar, del cinema? L'any 1929, ja fa uns quants dies, Victor Perrot assegurava, tot seriós, que érem ja testimonis d'una agonia del llibre, que el cinema mataria la literatura per substitució i que una escriptura ideogràfica com és el cinema mataria l'actual escriptura fonogràfica en caràcters alfabètics. Tot

sembla molt inversemblant. En el cinema, malgrat la part preponderant que hi juga el director (no tan important, però, com ens imaginem molt sovint), manca sempre el caràcter de creació personal que és l'essència íntima de l'art literari. El cinema és un art col·lectiu, i això explica que el cinema rus, a despit d'ésser únicament un vehicle tendenciós de propaganda desfermada, assolís sovint qualitats altament artístiques: l'entusiasme coincident de tots els col·laboradors en un film, començant pel finançador, en aquest cas l'Estat rus, produeix una unitat de pensament que fa possible una bellesa formal que cobreixi un contingut simplement sectari. Us imagineu, però, que aquest art col·lectiu pugui arribar a produir la pura essència espiritual que és l'obra d'un Plató, d'un Auzias March, d'un Pascal o d'un Paul Valéry?

Hi ha hagut veritablement qui ha assegurat que el cinema — i ara encara més, si amb la televisió podem gaudir-lo, d'aquí pocs anys, a domicili — mataria el teatre i la literatura. Jo crec absurdes aquestes amenaces de mort violenta. I és que, altrament, hom no ha pensat en la fugacitat del cinema. Les imatges animades perden ràpidament valor emotiu, esdevenen ridícules a curta data. El valor de comicitat que té la projecció dels primitius drames cinematogràfics italians el tindria també l'exhumació de *La marca de foc*, de Cecil B. de Mille, que tanta tinta i tantes teoritzacions va desfermar. Mentre que les paraules dels llibres, arrenclades en la lletra impresa i sortides batentades del pensament de l'autor, reixen a cada instant, amb la mateixa o potser més gran força originària, en el plaer íntim i personal de la lectura. I mentre no es realitzi la total destrucció de la individualitat (aquell *Brau nou món* de la utopia d'Aldous Huxley), mentre sobrevisqui la personalitat humana, la literatura subsistirà, indestructible, independent del destí que pugui tenir el cinema, al llarg dels temps.

RAFAEL TASIS I MARCA

El nostre benivolgut amic En Santiago Comas, gerent de la coneguda casa Comas, S. A., del Passeig de Gràcia, ha retornat a la nostra ciutat després d'efectuat el seu habitual viatge de compres a les més importants capitals i centres productors d'Europa

Dissabte vinent, dia 7, solemnitat inaugural

del

Gran Teatre

TIVOLI

amb la superfantasia de la

UFA

Un film que emula les genialitats de FRITZ LANG en el seu

«Metrópolis»

Preneu amb anticipació les vostres localitats a la guixeta del TIVOLI

i.f.1 no contesta

Fantàsia

DIVENDRES, DIA 6, NIT
Agrupació de Periodistes Cinematogràfics
PRESENTARAFOX
presenta

CABALGATA

LA PELICULA
DEL SIGLO

Nota: Des d'avui es despauen butaques numerades a la taquilla del Fantàsia i Centre de Localitats.

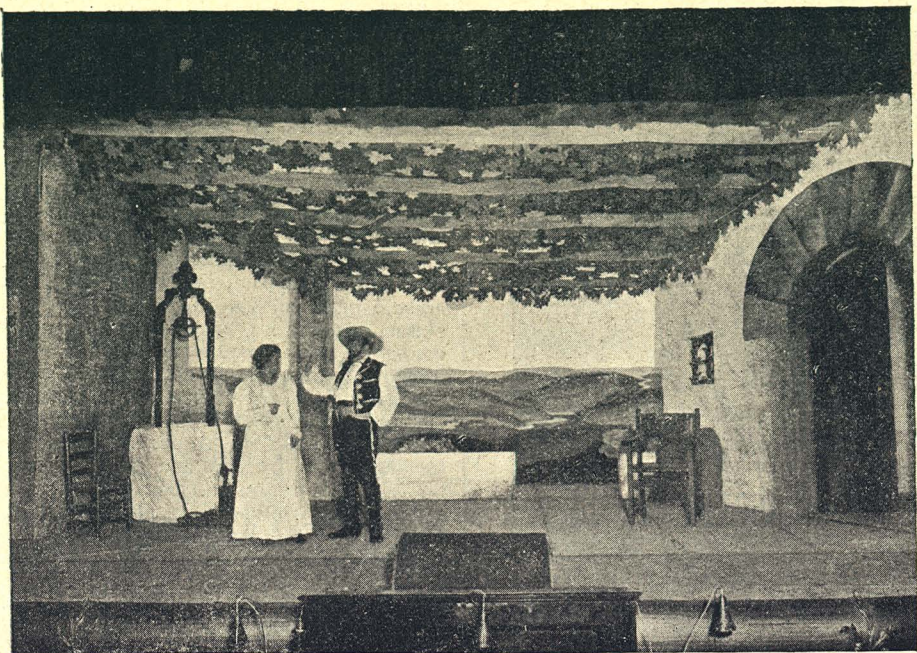
EL TEATRE

LES ESTRENES

Josep M. de Sagarra: *L'Estrella dels Miracles* (Romea)

Fa molt bonic queixar-se, lamentar-se, plànyer-se a raig fet de la situació en què es troba el nostre teatre, que cada inauguració de temporada hagi d'ésser feta amb l'estrena d'una obra de Josep Maria de Sagarra, bo i remugant de capelletes, d'enveges, d'incomprensions i de mercantilismes. Però, en veritat, tot això té un remei ben senzill, encara que no excessivament abastable — pel que es veu —. La substitució de Sagarra per qualsevol altre autor de cara i ulls que ins-

pandeix el seu esperit en aquesta seva darrera producció. Una catequesi, però, d'una qualitat ben diferent d'aquella a què ens tenen acostumats els predicadors que corren per aquest món, tan plens de bon zel com desproveïts de talent literari. Sagarra per alguna cosa és el poeta que ens ha donat tantes tantes de bell versos, creacions tan espirituals i delicades com ens han encisat i corprès en tota la seva llarga actuació teatral.

«L'Estrella dels Miracles»

piri a les empreses la confiança que ell els inspira.

D'això Sagarra és segur que no se'n ressentiria pas gens. Crematísticament i tot, li resultaria molt més convenient que, no tan sols per les inauguracions de temporada, sinó per anar-la mantenint i tot, hom no s'hagués de refiar gairebé exclusivament d'ell com actualment està passant, de la qual cosa no és pas, certament, el qui en té la culpa i fins potser li agradaria reposar una mica.

Es lamentable, però és així. Ens hauria de fer caure la cara a tots plegats que tota la vida del nostre teatre s'hagi de refiar gairebé d'un sol autor. No cal dir que en expressar-nos així ometem, com és natural, més d'una producció escènica en la nostra llengua, amb la qual no creiem que s'hagi de comptar quan hom parla seriosament de l'art teatral.

Sagarra, doncs, ha inaugurat, com sempre, la temporada actual amb l'estrena de *L'Estrella dels Miracles*, al Romea, el dimarts d'aquesta setmana.

Hi ha una colla d'amics que estem convençuts que Sagarra, a desgrat de totes les seves extremitats de llenguatge, que tan esgarrien la gent que es té per honesta, a desgrat de la desproporció en matèria religiosa que afecta tot sovint, és un esperit fonamentalment religiós. No religiós en aquell sentit vague i indeterminat dins el qual caben tota mena de lucubracions, des del teosofisme fins al filo-cristianisme de poc més o menys, sinó religiós dins la més completa i absoluta ortodòxia catòlica.

Aquesta ortodòxia és el que ha empès el nostre autor cap a la catequesi en què s'ex-

Nosaltres som enemics cordials de tota mena de propaganda, sia religiosa, sia moral, sia mercantil, portada a l'obra d'art. Això no vol dir, però, que en gràcia a les virtuts d'aquesta no sapiguem passar per allà aquella tara de la propaganda quan l'obra ens sembla que s'ho mereix, cosa que val a dir que no ens passa gaire sovint.

Es clar que és impossible d'evitar una exemplaritat o altra en l'obra d'art, però entenem que hi ha d'ésser molt més implícita i recòndita — a treure-la l'espectador per si sol — que no explícita i descarada.

El que ens pot fer passar per alt la propaganda evangèlica que se'ns presenta d'una manera tan ostensible en la darrera producció de Sagarra, és la seva vestidura literària i la seva empena lírica, que en un i altre episodi pren una força extraordinària no tant per artífici poètic com per l'espon-taneïtat i la frescor dels sentiments que expressa.

Però el que guanya en valor literari i líric en els millors passatges de *L'Estrella dels Miracles*, és desvirtut per la insistència i la repetició a què l'autor s'abandona massa sovint durant el curs de l'acció. La repetició i la insistència són excel·lents auxiliars de la predicació i de la propaganda, però són molt mals elements dins el descabellament d'una peripècia teatral.

L'Estrella dels Miracles guanyaria un no dir amb una esporgada intel·ligent i rigorosa que la neteges de les redundàncies i reiteracions que dilaten l'acció sense aclarir ni complementar cap de les seves incidències.

L'obra és servida amb la cura més atenta i amb excel·lent comprensió per tota la companyia.

Francesc Fontanals ha pintat per a *L'Estrella dels Miracles* tres magnífics decorats, dels quals destaca per la seva brillantor i excel·lent disposició el del primer acte. L'estil·lització a què sotmet Fontanals els elements naturals que col·loca en les seves creacions, és magistral pel seu bon gust i l'encert amb què queden expressats.

JOAN CORTES

ACTUALIDADES

Rambla Catalunya, 37 - Telèfon 11701

- Gaumont Gràfic, núm. 30
- Revista Femenina, núm. 50
- Del Prat a l'Arena
Documental en espanyol sobre la cria i mort del toro de "lidia"
- Eclair Journal, núm. 38

A partir del dia 30 es desparten localitats numerades per a la sessió infantil del diumenge, de les 3'30 a les 6

Sessió contínua de 3 tardes a 1 de la nit
Programa exclusiu d'aquest saló
Entrada única: 1 pesseta

L'Agrupació Romea de Sant Feliu de Guíxols

Dijous passat, des d'aquestes mateixes columnes, Domènec Guansé s'ocupava amb gran elogi de l'actuació de les diverses companyies d'aficionats al teatre que actualment treballen arreu de Catalunya menant una estimabilíssima tasca.

Però Guansé assenyalava un defecte — i no pas insignificant — en l'actuació d'aquestes benemèrites companyies. El defecte de la seva orientació en completa discordança amb el que exigeix el nostre temps.

Però, sortosament, hi ha algunes d'aquestes companyies que viuen atentes al que passa pel món i saben incorporar a les seves representacions alguna cosa de nou i d'insospitat, amb tots els riscos que això comporta. La que, sense cap mena de dubte, va al davant de totes per aquest camí, ple de perills, però també de satisfaccions i de motius d'orgull ben justificat, és l'Agrupació Romea, de Sant Feliu de Guíxols.

Aquesta companyia inaugura la seva temporada 1933-1934 el 28 de setembre, amb la representació de la farsa dramàtica de l'escriptor belga Max Deauville *Era un home!*, traduïda al nostre idioma per Ventura Gassol.

No ens hem pas de proposar de presentar als nostres lectors aquesta patètica i punyent creació del dramaturg i novel·lista amic de Catalunya. L'Associació de Teatre Selecte, de Barcelona, la presentà al públic barceloní, per mitjà de la seva companyia, dirigida per Enric Lluell, en una vetllada que fou honorada amb la presència del propi autor, pel maig de 1931. En ella s'utilitzaven els impressionants decorats, creats expressament per a l'esmentada solemnitat pel malaguanyat Angel Fernández.

Fou Angel Fernández un artista culte i educat, un esperit sensible somogut tothora per una ardenta inquietud i un constant afany de recerca. Alternava la seva producció escenogràfica segons la convenció habitual — en la qual, no gens menys, sempre sabia posar un gra d'originalitat i de vivesa —, amb altres de diverses en les quals el seu temperament especulatiu es donava lliure curs per mitjà dels agosaraments més aguts i personals. Angel Fernández practicà també

Max Deauville

la pintura de cavallet, on el seu fort instint s'esplaiava, produint obres — especialment bodegons — que el qualifiquen de pintor essencialment pictòric, amb unes condicions colorístiques que l'haurien dut molt enllà per aquest camí si la mort no s'hi hagués interposat, estroçant la vida de l'artista quan començava a donar els seus fruits en el tombant que l'acostava ja a la definitiva determinació i consolidació de les seves possibilitats.

Angel Fernández s'exercirà, endemés, en la crítica d'art, amb una modalitat en la qual es barrejaven en proporcions no sempre equilibrades, l'abrandament subjectiu i l'anàlisi objectivista. En tots els moments, però, si per un costat queia la balança, era pel cantó del seu simpàtic apassionament. A la plana de les arts de MIRADOR, Angel Fernández hi deixà excel·lents mostres d'aquesta seva activitat.

L'acte de Sant Feliu, inauguració de la temporada de l'Agrupació Romea, era al mateix temps un homenatge a l'artista perdut. Les set decoracions que pintà Angel Fernández per a l'estrena d'*Era un home!*, propietat de l'Associació de Teatre Selecte, serviren per aquesta representació.

En alguna altra avinentesa hem pogut ocupar-nos elogiosament del treball d'aquesta companyia. Avui no hem de fer més que repetir el que hem dit anteriorment. Amb la representació d'*Era un home!*, l'Agrupació Romea, que tan intel·ligentment dirigeix Benet Escriba, l'agrupament de Sant Feliu dona una formidable prova de la seva ductilitat i de la seva comprensió, que no es limita a la tònica de les coses ja sabudes ni dins el clos de les idees corrents, sinó que es compenetra també amb les novetats més atrevides i amb les concepcions més inusitades.

Amb l'adopció d'obres del gènere de la que suava ha representat l'Agrupació Romea, bo i treballant per l'airejament del seu ambient local, la feina que en profit propi porta a terme l'Associació és formidable. Es sotmet a una gimnàstica espiritual, intel·lectual i tècnica que renova i augmenta en gran proporció les seves aptituds. Bona prova la tenim en l'acurada i sentida interpretació que ens en van donar.

Rebin tots els components de l'Agrupació Romea la nostra felicitació més cordial.

El mestre Josep Maria Vilà il·lustrà la representació amb una sèrie de composicions musicals inspirades en la mateixa acció. Adés joganeses, adés dramàtiques, sempre patètiques i en tan completa concordança amb l'assumpte que n'eren el millor comentari.

J. C. I. V.

A PROPOSIT DE "CAVALCADE"

Noel Coward

Noel Coward, l'autor de la famosa comèdia anglesa *Cavalcade*, que serví de guió a Frank Lloyd per a treure'n l'interessantíssim film del mateix títol que s'estrena demà al Fantàsia, és potser en l'actualitat, deixant Bernard Shaw i Maugham de banda, el dramaturg més conegut i popular d'Anglaterra. Ho és, tot i no tenir més enllà de trenta-quatre anys. Ho era d'abans que s'estrenés *Cavalcade*.

S'ha guanyat Noel Coward aquesta popularitat a força de treball, de talent i de sim-

De 1912 a 1920, la vida de Noel Coward es desenvolupà constantment en els escenaris. Tan aviat interpretava comèdies com ballava en una revista; tan aviat estava contractat en una companyia anglesa com s'enrolava a una *troupe* estrangera. En les *Memoires* de Cochran es recorda que Noel Coward va formar part, en aquella època, de la companyia italiana Conti. Noel Coward es trobava a les taules en el seu element, com peix a l'aigua.

Era natural que Noel Coward escriviés per al teatre. Per què no? Fou en 1920. Aquell any va estrenar Noel Coward la seva primera comèdia: *I'll leave it to you* (T'ho deixo a tu). Una comèdia lleugera, massa lleugera — massa prima. Un fracàs! Noel Coward s'escapà a Amèrica. Portava, per tot equipatge, un sac d'arguments de teatre. De retorn, anava igualment carregat. L'Amèrica no li somrigué. Però Londres li va obrir per fi els braços; l'èxit al Savoy, en 1923, de l'obra *The Young Idea* (La jove idea), fou en realitat la fita que marca el començ de la brillant carrera de Noel Coward com a autor.

A l'èxit de *The Young Idea* va seguir el de *The Vortex* (El remolí), obra intensament dramàtica on, com a final de *Cavalcade*, es rebella l'autor contra el caos moral de la post-guerra. Més tard, assolí també un èxit escatant una comèdia de tendència molt distinta, *Hay Fever* (Febre del fenc), en la qual es satiritzen les famílies nobles angleses. Després es produïa l'escàndol de l'estrena de *Sirocco*, obra els personatges de la qual foren qualificats de ninots pels crítics, i les amables sátires de *La fragil virtut*, d'*Els àngels caiguts*, de *La marquesa*, etc., etc., fins arribar

patia, a la força de commoure i de fer riure, a força de bonhomia i de cinisme, a força de burlar-se de tot i de respectar-ho també tot. Se l'ha guanyat com a actor i com a autor, com a comediògraf i com a músic, com a cantant i com a ballari. Es home, Noel Coward, d'una màxima complexitat, com Sacha Guitry a França, com Curt Goetz a Alemanya. Troba gust a totes les coses de la vida. El secret està en saber-les veure i pendre, i aquest secret ell el té. Les pren sempre d'una manera espiritual. Les recobreix després de fantasia. Unes vegades sosté la burla fins al final. D'altres, converteix la fantasia en sentiment i es posa aleshores seriós. Però ni amaga en el primer cas cap fons de maldat, ni cau mai, en el segon, en el pecat de sensibilitat. «En molts moments — ha observat el crític Lucien Duboch — he recordat que aquest autor pertany a la mateixa raça que Dickens.»

Educacat al costat del seu avi, organista del Crystal Palace de Londres, Noel Coward va sortir als dotze anys per primera vegada a escena com a corista. Seguidament, en havent remarcats les seves aptituds, Charles Hawtrey el contractà per a integrar una companyia infantil que representava, especialment per Nadal i Any Nou, *Peter Pan*, *Little Lord Fauntleroy* i altres obres tradicionals d'aquestes diades. Noel Coward tenia ja un ofici. Era actor. Amb ell treballava una noia, Gertrude Lawrence, amb la qual vint anys més tard havia d'interpretar una de les comèdies més aplaudides de Noel Coward: *Private Lives*. Aquesta obra s'ha fet darrerament a Barcelona en pel·lícula amb el títol de *Vidas íntimes*, i és l'únic que fins ara hem vist ací de Coward.

als èxits més recents: *Private Lives* (Vides privades); *This Year of Grace* (Aquest any de gràcia), revista; *Bitter-Sweet* (Agredolç), opereta; *Deving for Living* (Motius de viure) i *Cavalcade*.

Cavalcade pot considerar-se, igual que *Bitter-Sweet*, com una revista. Són dues obres que tenen molts punts de semblança. *Bitter-Sweet* comprèn tota la vida d'una dona, des de 1875 fins al 1930; s'expressa en aquesta opereta la nostàlgia dels temps passats — valso i honestat — i el fàstic a l'època moderna de jazz i corrupció dels costums. En *Cavalcade* desfilen els trenta últims anys de la història d'Anglaterra a través d'una família el cap de la qual, en exaltar en un brindis final la pàtria, aixeca la copa perquè regnin sempre al Regne Unit la pau i la dignitat tradicionals. *Bitter-Sweet* és, però, una cosa més dolça que agra, mentre que *Cavalcade* arriba al cor i emociona.

Cavalcade s'estrenà al Drury Lane de Londres el 13 d'octubre de 1931. En aquell mateix teatre s'havien representat anteriorment espectacles com *Rose-Marie* i *Show-Boat*. El *producer* fou també el mateix: Charles N. Cochran. *Cavalcade* i Noel Coward podrien constituir un magnífic argument a esgrimir per als que sostenim que el teatre modern deu molta cosa al music-hall.

JOAN TOMAS

Cristalls de Bohèmia, Vidres esmaltats
GALERIES SYRA
Diputació, 262 - Telèfon 18710

Escolteu, Vells i Joves:

Els pares han de conèixer els fills.

Els fills troben, en la jerarquia dels pares, sovint una invencible nosa si volen manifestar-se clarament. Els fills ara han publicat un periòdic — CLARISME — on parlen sense embuts. Bregues i polèmiques de joventut apareixen diàfanes a les pàgines de CLARISME.

N'ha sortit el primer número. Llegiu-lo, pares que voleu conèixer els vostres fills; llegiu-lo, joves que voleu tenir la sinceritat de les vostres conviccions!

Preu: 20 cèntims

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 14186

A F I S A

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIU

LAIETANA, 18, PRAL. B. - BARCELONA

Voleu menjar la bullabesa com a Marsella?

Avui i tots els dies al

Restaurant "BELL TEMPS"

ESPECIALITAT EN PEIX, OSTRES I MARISC

QUINTANA, 7

TELÈFON 12617

SALÓ PER A BANQUETS

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Excursió col·lectiva a

ROMA

amb motiu de la celebració de l'Any Sant

15 dies de deliciós viatge, per pessetes 577, tot comprès

Pròxima sortida: 11 d'octubre de 1933

DEMANI FASCICLE EXPLICATIU

LE LLETRE

LES DOCTRINES DE FREUD

Un llibre de psicoanàlisi

Fa molts anys que les teories de Freud, defensades o combatudes, eren conegudíssimes als països anglosaxons. Fins l'endemà de la guerra, però, no es pot dir que Freud es fes cèlebre a França, es comencessin a traduir les seves obres i n'arribés alguna cosa al nostre país. Cosa de deu anys ençà, la voga de les doctrines freudianes fou immensa. S'ha d'observar que en aquesta quasi popularitat tingueren més participació els novel·listes i els dramaturgs, encantats per les facilitats que trobaven en el freudisme, que no pas els especialistes. Més encara: fou del cantó dels metges d'on sortiren els blasmes més violents contra les doctrines freudianes. Molts no hi volgueren veure més que obscenitats i bestieses, algú qualificà el freudisme d'escolàstica de la pornografia; hi hagué i tot qui no es limità a atacar la doctrina, sinó que escriví seriosament que el psiquiatra vienès era un hipomaniac, un paranoic i un megalòman.

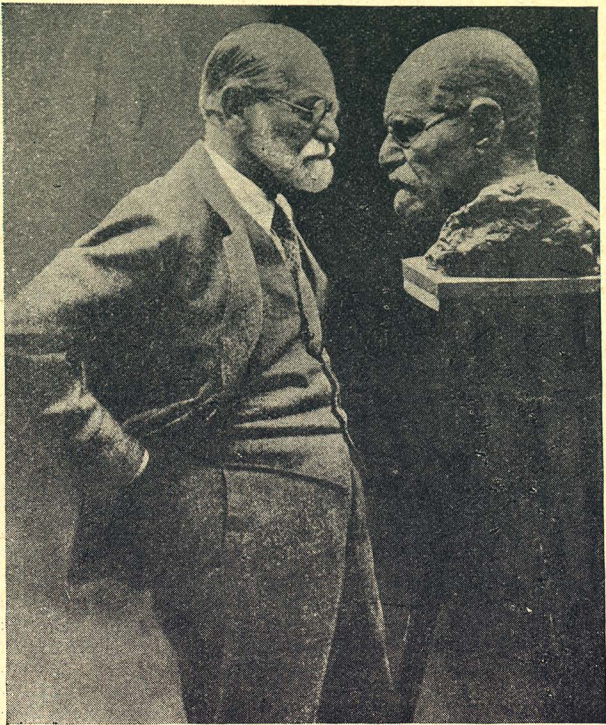
Després, com no podia pas menys d'esdevenir-se, les coses s'han calmat. D'una banda, l'engrescament pel freudisme — un engrescament de mer esnobisme, laminer de novetats, del tot superficial i amb informació deficient — ha minvat força; d'altra banda, les teories freudianes han estat objecte d'una profunda revisió, per part del seu mateix autor i dels seus deixebles ortodoxos, i dels deixebles cismàtics, alguns d'ells tan importants com Jung i Adler.

Cal tenir en compte que l'obra de Freud abasta prop de mig segle, durant el qual no ha cessat de publicar els resultats dels seus treballs, per a fer-se càrrec fàcilment que era difícil al no especialista, o al simplement curiós, de formar-se una idea de conjunt del que són veritablement les teories freudianes. És a dir, que no existia una exposició sistemàtica de les doctrines de Freud. Un grup de membres de l'Associació Internacional Psicoanalítica, de la més pura ortodòxia freudiana, dirigit pels Drs. Paul Federn i Heinrich Meng, s'empenygué la tasca d'ordenar metòdicament els innombrables materials existents, en el llibre *Das psychoanalytische Volksbuch*, del qual ha aparegut aquest estiu una traducció espanyola sota el títol *El psicoanàlisi y la vida moderna* (Lluís Miracle, editor, Barcelona).

No és aquest el lloc — ni la incompetència del signant d'aquestes ratlles ho autoritzaria — de discutir ni gairebé d'exposar la doctrina freudiana. Acontentem-nos de fer algunes remarques suggerides per la lectura d'aquesta obra cabdal.

Cal no caure en l'error de fer absolutament sinònims els mots *freudisme* i *psicoanàlisi*. El freudisme és un desenrotllament de la psicoanàlisi; aquesta no ha estat, de bon principi, sinó una teoria etiològica de les neurosis, de la qual ha sortit una terapèutica; després, generalitzant-se, s'ha convertit en una teoria psicològica completa, mitjançant la qual s'ha volgut explicar

l'home, tot l'home i totes les seves activitats. Precisament ha estat sota aquest darrer aspecte que el freudisme ha estat més combatut, imputant-li una tendència abusiva a la generalització. Tal que accepta la psicoanàlisi com a procediment diagnòstic i terapèutic, es resisteix a admetre el freudisme com a una explicació rigorosament científica de l'home. Però Freud considera la seva doctrina com un bloc compacte i homogeni del qual no es pot pendre la més petita part per separat. És una actitud,

Freud davant el seu bust per Nemon

aquesta de Freud, perfectament defensable i absolutament lògica. Encara que el temps porti tot de correccions i modificacions a les hipòtesis científiques, i en salvi només aquella part de veritat que la majoria contenen, l'esperit científic es satisfà molt millor de les teories coherents, ben travades i que no deixen esclatexes sense omplir.

Amb plena consciència d'aquesta «totalitat» de la doctrina de Freud, els Drs. Federn i Meng i els seus catorze col·laboradors més que han escrit *El psicoanàlisi y la vida moderna* han volgut no deixar cap aspecte per tractar, i així han agrupat les matèries en quatre parts: psicologia, higiene, medicina psicològica i cultura moderna, dividida cada una d'elles en els capítols que ha calgut, a fi de fer més assequible el coneixement del sistema freudià al lector poc familiaritzat amb aquesta mena de treballs.

Sigui quina sigui la sort que la posteritat destini a les doctrines de Freud, una cosa és evident: que han enriquit el coneixement de l'ànima humana aportant-hi tot de fets que eren negligits. A més a més, han influït prou en la vida contemporània, en totes les seves manifestacions, perquè no se'n trobin rastres una mica pertot. Sobretot pel que es refereix a l'art i a la literatura dels nostres temps — donat el camp preferent de les nostres activitats, és aquest aspecte el que ens interessa més —, és indispensable de conèixer el que hi ha aportat Freud (i d'això ens proposem parlar en un segon article), coneixement impossible si prèviament no se'n té un de les concepcions freudianes sobre la creació literària i artística.

I gosaríem dir que enlloc com en el llibre que ha suggerit aquestes ratlles no és possible de conèixer més clarament i més breument les teories del psiquiatra vienès. La rigorosa exposició sistemàtica, breu però no deficitària; la claredat amb què sempre és feta, obra d'especialistes competents; les notes aclaridores del traductor; tot plegat fa d'aquest llibre una obra indispensable per a tota persona amb ganes de conèixer una de les concepcions que més han influït en el món contemporani.

De vegades, el lèxic és una mica rebarbatiu, donat que no sense raó s'ha retret als psicoanalistes una excessiva afició a l'ús d'una nomenclatura complicada per a expressar coses senzilles. Però això és gairebé inevitable. També cal esmentar que la presentació del llibre és sobria i molt ben deixada.

JUST CABOT

ELS LLIBRES

Sebastià Sánchez-Juan: *Poemes de Promès* (La Revista)

L'època de les estridències poètiques de forma arribà a Catalunya amb la floració d'una nova poesia; el suburbi creava per a ell tota una promoció d'artistes amb característiques delimitades. Aquelles tardes tardorals emmalaltides que el malaguanyat Barradas dibuixava, dels suburbis barcelonins, eren com la plasmació de l'esperit d'aquesta promoció. Uns tons pàl·lids, una soledat exacerbada contemplat, sovint, «da blanca estesa de terrats — que atrau frisan-ces fines». Tot un paisatge especial feia el contrast amb la poesia ciutadana. Pot bé ésser qualificada aquesta poesia sota el nom d'escola de suburbi. Salvat-Papasseit, Xavier Benguerel, Sebastià Sánchez-Juan... D'altres noms que han decandit. Una nova escola apareixia i es donava sense reserves a les estridències d'Apollinaire.

Aviat claudicaren. Salvat-Papasseit, un dels exponents més acusats de la nova escola i de la nova tendència, fa, a darrera hora, aquell correctíssim sonet que es diu *Pantallons llargs*, on demostra que la seva tendència i el seu paisatge poden cristallitzar sense esforç en una forma clàssica. Sánchez-Juan escriu, més tard, un llibre de sonets titulat *Elegies*.

Una de les grans característiques de l'escola és la impressió gairebé pictòrica de l'ambient, que ens porten amb la ploma. La quotidianitat del suburbi, de la pròpia vida vinculada al suburbi ens la donen amb cada una de llurs composicions. Recordeu aquell poema de Salvat-Papasseit que comença *Avui estic malalt*, que és una visió fugaç del seu paisatge pàl·lid. El suburbi dona, als seus poetes, els temes: la fira, les revetlles de carrer; les enamorades són noies amb vestits de percala; es respira pertot arreu el perfum d'una menestralia pura. Com a reacció a la poesia ciutadana de Josep Carner apareix el suburbi i s'ensenyeix timidament de la nostra lírica. Contra l'orgull burgès de la nostra poesia ciutadana apareix la humilitat anarquitzant del menestral. Com una reacció els poetes del suburbi s'empenyeixen, el seu paisatge els fa ingenus i senzills. En contra de la bravata lírica i de la frase santosa del poeta ciutadà apareix el vers ingenu, la frase malaltisa moguda per la sensibilitat dels poetes de suburbi.

Sánchez-Juan és, avui, l'exponent més important que ens queda d'aquesta escola. D'acord amb les característiques d'ella, Sebastià Sánchez-Juan ens dona, avui, un llibre: *Poemes de Promès*, on el paisatge quotidià de tant de temps, que ha produït sis llibres de poemes, s'ha renovat per un esdeviniment de la vida del poeta.

Poemes de Promès. Sota un nou prisma el poeta escriu els seus poemes amorosos i tota la lírica del poeta es renova amb la presència de la muller. En aquest nou tema es fonamenta tot el llibre. Les característiques de l'escola i del poeta van a parar al nou gran tema que apareix. Cap d'aquestes característiques no s'ha perdut. La ingenuïtat característica es confon amb el sentit de netedat i de noblesa que encomana el suburbi. Tota cosa profana a l'amor de promès ve a ésser considerada com a pecaminosa davant els ulls ingenus — infantils — del poeta. Amb aquest sentiment de bondat ressuscita els més purs objectes casolans: el pa blanc, les tovalles, la taula, el vi. Aquest sentiment de bondat que es barreja al tema amorós té alguna cosa de místic. Té tot l'abrandament i tot el desinterès místic i ahiuc una petita morbositat mística. Així al costat d'aquell vocabulari veiem aparèixer sovint temes un xic morbosos: la sang, la magrana, la tebior de la cambra. Una preferència pels diminutius, per les paraules acabades en *issos* o *isses* (una paraula molt usada per Sánchez-Juan: *enyoradissos*) fan creure encara més en l'existerència d'aquesta mística morbositat.

Aquest sentiment de la llar i de la bondat dona a la poesia de Sánchez-Juan un to molt bell. Sánchez-Juan arriba, amb el seu darrer llibre, a l'essència de la ingenuïtat. L'empetitiment del poeta, essencialment romàntic, es fon amb aquell sentiment de bondat i crea versos tan bonics com aquests:

Et porto gessamins
al teu llit de malalta,
on tos cabells castanys
fan bella la blancor.
T'estovaré els coixins
si vols estar més alta.
Ja neixen averanyes
de renovació.

i tan purs com aquests altres:

Senyor, ara només cobejaria
la maduresa de la caritat.

I aquest empetitiment romàntic que és la causa, en la resignació, de la bondat, es va mostrant al llarg de tot el llibre. Els superlatius són usats, només, a l'hora d'empetitir les coses.

Jo em veia debíllissim i tu em vas dir: «No
[ho ets].»

Idea parella d'aquesta altra:

Jo no sóc res, però una força immensa
m'abriva el cor i em permuneix l'esguard.

Esdevinc petit
fins a l'enyorança
confusa del cel,
a la teva falda.

Sánchez-Juan va, en algunes ocasions, vers el popularisme. La poesia del suburbi està millor ací que no pas a la vora d'Apollinaire. Hi ha dues mostres bellíssimes de poesia neo-popularista en *Poemes de Promès*: aquell poema que comença: *Volta, volta, carrossel...* i el que fa

Fogaiem del cel
jo m'hi llogaria
per endur-me'n foc
per la meua aimia.

Sebastià Sánchez-Juan

Es ací on apareix Verdader i on pot parlar-se d'una influència verdageriana. Aquesta influència s'endevina d'antuvi en la forma de molts poemes de Sánchez-Juan. En *Poemes de Promès* hi ha formes mètriques que em penso que havien estat usades des de Verdader. Té, de vegades, una forma, netament romàntica, de relació dels fets sentimentals que s'esdevenen:

Jo no deia res.
Però tu em miraves i em somreies dolç.
Jo estava contenta del que t'exalçava.

Erem feliços quan ens vèiem.

Sánchez-Juan és el poeta de la troballa i de l'imprevist. Us sobta, de vegades, en una creixença heroica com aquesta — desplaçant-se del seu embadament:

Amb el meu pensament per bandera
tu prepares batalles d'atzur.

Quant a la forma, en *Poemes de Promès* hi ha veritables troballes. Rimes imprevisibles (*assemblea = consolem-la, pétals = enceta's*) i estrofes senceres que són, musicalment, un tresor. Aquell poema que comença: *Qui em despertava el cor en carn celeste?*, en el qual els tres primers versos — *hendecasil·labs* — de cada estrofa rimant entre ells aguanten l'emoció fins al quart vers — de set síl·labes —, en el que es *suspèn dolçament* l'emoció segons les paraules del mateix poeta:

Nodrit d'alles farines i d'aurora
sospiro olor d'amor abellidora
que és la mateixa força que m'arborava
i em suspèn dolçament.

és una mostra antològica de poesia rutilant i remorosa, tradicional per la forma i pel fons.

Sebastià Sánchez-Juan, amb *Poemes de Promès* sembla allunyar-se definitivament de l'obscuritat conceptista — per bé que encara quedi alguna imatge una mica treballada (*Tota delicadesa se t'assembla*, per exemple). S'allunya també del joguineig banal d'altra època. Anant vers la sinceritat i cap a la simplicitat, Sebastià Sánchez-Juan es retroba ingenuament.

IGNASI AGUSTI

Acaba de posar-se a la venda
el volum VI de la

Història Nacional de Catalunya

de

A. Rovira i Virgili

Preu: 40.— pessetes

Administració i venda:

Llibreria Catalònia

3, Ronda de Sant Pere, 3

LLETRES FRANCESSES

Un guia europeu: René Lalou

El primer escriptor del món que ha extret la doctrina de la literatura del segle XX en un llibre famós, fa, sota el títol traduït de *Das Wohltemperierte Klavier* (el qual fa patent una vegada més la seva universalitat), un judici sobre el nostre temps. No és que la música moderna amb les seves dissonàncies hagi topat contra una sensibilitat tradicional. Més aviat crec que René Lalou és el primer a denunciar aquesta duplicitat contemporània. Si, «l'home modern ha de contenir alhora un poeta i el seu crític»; però, no s'objectarà que la nostra era tendeix a l'especialització? El moralista vol oposar, justament, allò que és a allò que hauria d'ésser. Aquest ultraista s'aferra al classicisme en tot allò que, en les adquisicions colpidores a la nostra oïda, vol veure de noves possibilitats de traduccions humanes. Clàssic, pel fet que no admet els extrems de la nostra nova gamma sinó després d'haverlos ben filtrat. El seu cartesianisme limita les audàcies novatrius (quines pàgines més sentides sobre les construccions revolucionàries dels ultramoderns!). Sociòleg, ens invita a separar radicalment la concepció del mite de la màquina, de l'admiració per una creació pràctica. La posició de René Lalou s'assembla a les arquitectures utilitàries confiades a un arquitecte genial. L'home ultrapassa la mitjana dels nostres contemporanis de l'élite intel·lectual. L'esperit, en ell, judica com el regle de cristall d'un patró saviament establert. Aquesta severitat, naturalment, és interpretada pels sobrerrealistes com una regressió. Diametralment oposat amb els tímids i els arqueòlegs, René Lalou té tot l'aire d'un liberal audaç. El cert és que es classifica entre els observadors objectius decidits a buidar l'espectacle de tota matèria, la qual cosa els ha decidit, abans que tot, a acceptar la nostra època tal com és. Així aquest diagnosticador pot considerar la nostra evolució en sentit optimista.

Ja s'prou bé que aquest estat afectiu té una part de destructiu, ja que implica una no-sublevació a la vista d'allò que ha estat suprimit. Però aquesta passivitat, més aparent que no pas eficaç, és compensada pel que la crítica ha retingut del passat, sintetitzat i quintaessenciat en regles. Aquestes són les seves normes de conducta en art, en èstica, en moral, les quals l'autor vol aplicar a la societat i a la vida espiritual actuals.

Aquesta amalgama temerària justifica, certament, que l'autor mateix és doble, virtuós del *Clavecin non Tempéré* (Ed. Les Œuvres Représentatives) del qual ens parla. Però ha sabut conservar una tal subtilitat en la seva sensibilitat, que com un sistema sanguini

René Lalou

perfectament jove, assegura un lligam entre un passat rigorós i una generosa acollida per tot el que és nou.

Finalment, a mi em sembla, al capdavant, molt més important aquesta definició sense rèplica del nostre món fet del brutal jazz-band i d'idealismes tan aventurats que li fa dir que «tot el que veritablement és, és un». Aquesta simfonia obre un lleuger mament sobre el divi infinit i alhora autoritza una mena de concubinatge entre certes forces dolentes si no malsanes i el més pur del nostre esperit.

ADOLPHE DE FALGAIROLLE

**LLIBRES
D'ESCOLA
ESTRANGERS**

Llibreria Francesa

RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10

Sucursal: PASSEIG DE GRÀCIA, 87
BARCELONA

¡Nerviosos!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades
GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la
Neurastènia, Impotència (en totes les seves manifestacions),
memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, dispèpia nerviosa,
palpitacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les
dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgota-
ment nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Solvré**,
més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regene-
rant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgo-
tats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals
o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc.,
aconseguint sempre, amb les **Gragees potencials del Dr. Solvré**, tots els esforços o exercicis fàcilment
i disposant l'organisme per reprendre'l sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extremes velleses i sense
violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—Dirigit-se i tramitent 0'25 ptes. en segells de correu per al franquigui a Oficines Laboratorio Sôka-
targ, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tracta-
ment d'aquestes malalties

LES ARTS I ELS ARTISTES

Introducció a les Exposicions

Si en alçar-se el teló del teatre de les exposicions ens trobem al davant d'un conglomerat retrospectiu, millor per a nosaltres i millor per les exposicions.

Si aquest conglomerat es refereix a una sèrie completa d'aquelles petites realitats diàries barcelonines, entre els vestits de puntes i la pompa de la fi del vuitcents, molt millor encara.

Perquè entrar de ple a la temporada, amb les seves habituais trifugues, els tremolos personals i els seus rumors, diríem que ne-

les civilitzacions que posaren en peu les muralles ciclopies i bastiren els primers menhirs. Si algun contratemps té aquesta companyia, ja anihilada, és degut al fet que encara per algun cantó en podem tocar alguna escadussera influència que s'ha d'anar superant a mesura que desapareguin les darreres reminiscències, com per exemple la del bigoti cargolat, que encara surt de tant en tant en un romàntic llavi de carrabiner no convertit als gustos d'avui i en la faç de l'últim tenor italià que va rodant pel món amb els ulls girats en blanc somiant l'efecte de la seva veu en un auditori atrofiat pels mirinyacs i exaltat pels rinxols més salomònics.

De cop i volta, fer caure la barrera de la vida actual i muntar el panorama de totes les coses patinades que mirem meravellats, prodigant, possiblement, tendres paraules i creient convençuts totalment en l'antipersonalitat de la nostra època així que se li posa la paraula anterior, és un comès no a l'abast de tothom.

Cal l'aurèola del nom d'un Nonell o d'un Urgell per assolir-ho, per arribar a produir la impressió que ens superem, comprenent-los a ells i fent la nostra vida preocupada, penetrant en la seva obra i veient-la justa i ponderada, després d'haver-los enfocant amb el nostre objectiu de tradicionalitat.

L'aplec de dibuixos amb què les galeries Syra han volgut inaugurar la temporada dona aquests inalterables resultats, els quals es construeixen mentre es camina emparat pel blanc dels papers que són uns grans fulls de calendari en els quals hi ha apuntades les més severes dates dels grans records del país.

La callada processó dels noms de Gosé, de Pahissa, de Foix, de Labarta pare, d'Ampel·les Mestres, d'Oleguer Juermes, de Ramon Casas, les obres primeres d'Àpala, Ynglada i Opisso i uns apunts del malaguanyat Barradas, entre molts d'altres que formen silenciosament en el conjunt, fan l'efecte d'un mig comiat, mig salut a la nostra existència, tot palesant-nos la seva respiració barcelonina tristament estroçada.

No és possible, per la profusió de noms, una anàlisi personal, ni establir superioritats de cap classe, degut al fet que en aquesta exposició veiem un respecte velat per l'estil del que vol significar un d'aquells homenajes de minuts de silenci que sovint s'han de portar a cap.

Hem dit, en començar, alguna cosa referent a una empenya que ens projecti sobre el camp d'ara endavant ja en tota activitat de les exposicions; evidentment, després de veure la col·lecció exhibida, tenim la sensació que sortim galvanitzats amb un bany de gran qualitat que posant una serena impressió de judici serveix de més a més per anar situant la nostra vida artística sobre un d'aquells amables coixins que serveixen les tradicions, els nostres propis passats conreadors de les arts.

La sala Parés, seguint el seu criteri inaugural, també col·labora en aquesta obra de refrescar les nostres memòries, pel mitjà de la mobilització de bona part de la col·lecció Valenti que omple les dues sales. Ací, els noms, igualment prestigiosos, els mateixos si fa no fa, són representats en olis, i això creiem que, lluny d'establir una diferència de valor, més aviat es complementa amb l'altre, per a sortir del conjunt de les dues galeries una general explicació del moviment artístic de fa més de trenta anys.

No tot, naturalment, és del mateix valor en aquestes inaugurals de temporada, una mica retrospectives. Però es tracta, més que de res, de repassar una mica de la nostra història artística més immediata.

Les obres exposades de J. Vayreda tendeixen a proporcionar-nos l'oxigen del XIX amb les seves personals i noblement lliques realitzacions de paisatge.

La sèrie de Nonells és de gran volada i és un altre argument erigit per una gloriificació definitiva i grandiloquent del gran pintor de les gitanes.

I Martí i Alsina, Ricard Urgell, un retrat de Fortuny, primitives teles de Joaquim Mir i Canals i una de Gimeno i unes quantes més d'autors patinats figuren en el catàleg de la col·lecció Valenti, contribuint a l'efecte que ja hem declarat, de resguardar el nostre passat pictòric tot posant-nos davant per davant un estricte sentit de responsabilitat com a esquer de la superació i dignitat artística.

ENRIC F. GUAL

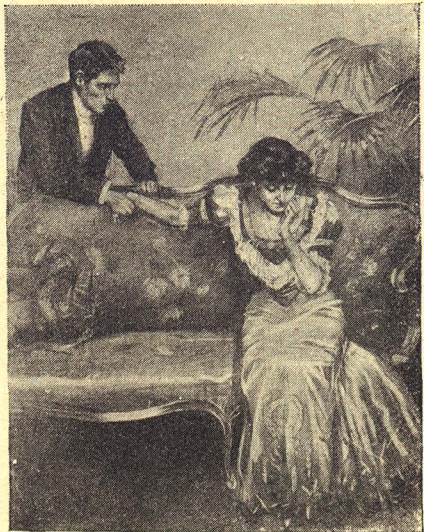
Exit en la mida
Corbates innarrugables
Pijamas a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Un dels primers dibuixos de Picasso

cessita una primera empenya. I aquesta empenya, ja en un pla mig sentimental, la dona més bé que ningú l'obra rediviva dels nostres coterranis dels darrers del segle XIX i principis del XX.

Estem segurs que un conjunt així obra sobre el nostre esperit amb una força desvetlladora dels contrastos que ens aboca sense voler a una història esquemàtica, a la comparació i a l'estudi inevitable de l'ahir i l'avui.

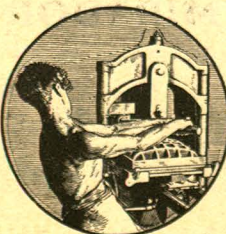
Dibuix de Sardà

Veure en companyia el dibuix primer de Picasso al costat dels de Pellicer, Gris i Moliné, és portar sobre les més sensibles fibres una esplèndida varietat de sensacions, a més de l'artística, de formidable anecdòtica, que sobreix dels més optimistes càlculs sobre el valor de procediments mne-motècnics.

Estem en un moment de revalorització de la gràcia de l'inici noucentista; ara el barret concebut enmig d'un somni de flora exquisida i el volum del copalta gris ens apareixen amb la intensitat dels vestigis de

raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla catalunya, 40

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTÍ

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

IN MEMORIAM

Angel Fernández

A Sant Feliu de Guíxols han tingut lloc diversos actes en memòria del que fou col·laborador d'aquestes pàgines, l'escenògraf Angel Fernández. Demés d'organitzar una representació teatral, de la qual es parla en un altre lloc d'aquest mateix número, els amics del malaguanyat artista han patrocinat una exposició d'obres seves, pintures i projectes escenogràfics.

Vaig trobar-lo que semblava sortir d'una comèdia de misteri.

Un cop traspassat a millor vida l'he recordat gairebé tots els dies i empena pels records m'ha sorgit cada vegada aquella tarda d'hivern que el sorprenia amb la meua inesperada visita.

Estava assegut davant un taullell inclinat ple d'objectes, sota un potent «permafectori» que inundava de llum la taula de treball, tenia els ulls fixos damunt una cartolina negra que pintava. Vaig quedar absort contemplant aquella polifonia de colors indecisos.

—Què és això? — vaig atrevir-me a preguntar-li.

—Això és la Mandra.

Instantàniament aixecà la testa per mirar-me fixament a través dels vidres de les seves ulleres practicables. Per fi ell trencà el silenci.

—Sí, home, sí, no feu aquest posat de mòmia. Que penseu que sols s'ha de pintar el que es veu? S'ha de pintar tot, el que es veu i el que no es veu.

Angel Fernández era un visionari. Al teatre aplicà la seva aguda sensibilitat d'artista. Una de les facultats més extraordinàries que posseïa era la de saber copsar l'accident més emotiu de l'obra, trauint-lo immediatament en llums i colors damunt de les superfícies de paper. Això, de fet, és una virtut que ha passat desapercebuda en l'obra d'aquest notable escenògraf. Era un escenògraf cerebral, maldava per a suprimir totes les insubstancialitats de l'escenografia rutinària i carrinclona dels nostres teatres; volia connectar-nos a l'escola moderna.

Moltes vegades, per fer adeptes es separava de les seves nobles teories perquè hom copsés almenys el sentit de les seves aspiracions. No fallia davant de les incomprendries; estava convençut que s'havia de rompre l'escenografia sistemàtica i tradicional que rovellava les obres teatrals. Calia, per ell, imposar-se, malgrat els blasmes dels adversaris; i contra els seus interessos prodigava la seva escenografia avantguardista, dinàmica, com deia Angel Fernández.

Era un veritable enamorat del teatre; no cessava de fer comprendre a la gent la necessitat d'adaptar a les obres la màxima expressió gràfica per mitjà dels colors i dels volums. Per ell el teatre era càtedra de la dialèctica del poble, amb tots els seus defectes i virtuts, però obediènt sempre a una veritat profunda.

El teatre per Angel Fernández era quelcom meravellós. Era la seva raó de viure, i a ell dedicà tots els seus esforços. Rebel·lant-se contra el conformisme tan estès en el món del teatre, i contra la degradació de què tan sovint és víctima, l'obra d'Angel Fernández fou sempre inspirada en mòbils elevats i desinteressats. Ple de quimeres i neguits, la seva tranquil·litat en patí. I potser aquest turment de l'home neugitejat per un ideal li escurçà la vida.

BALDOMER XIFRE

Angel Fernández, per Francesc Domingo

MIRADOR, associant-se al just homenatge retut al seu col·laborador, atorgà la seva representació en els actes de Sant Feliu, al nostre company Joan Cortès i Vidal.

Recordaré sempre el dia que vaig entrar per primera vegada a l'estudi del malaguanyat artista Angel Fernández. Era una tarda d'hivern, trista i grisa; queia una pluja fina, persistent, que convidava a refugiar-se en un lloc ben agradable.

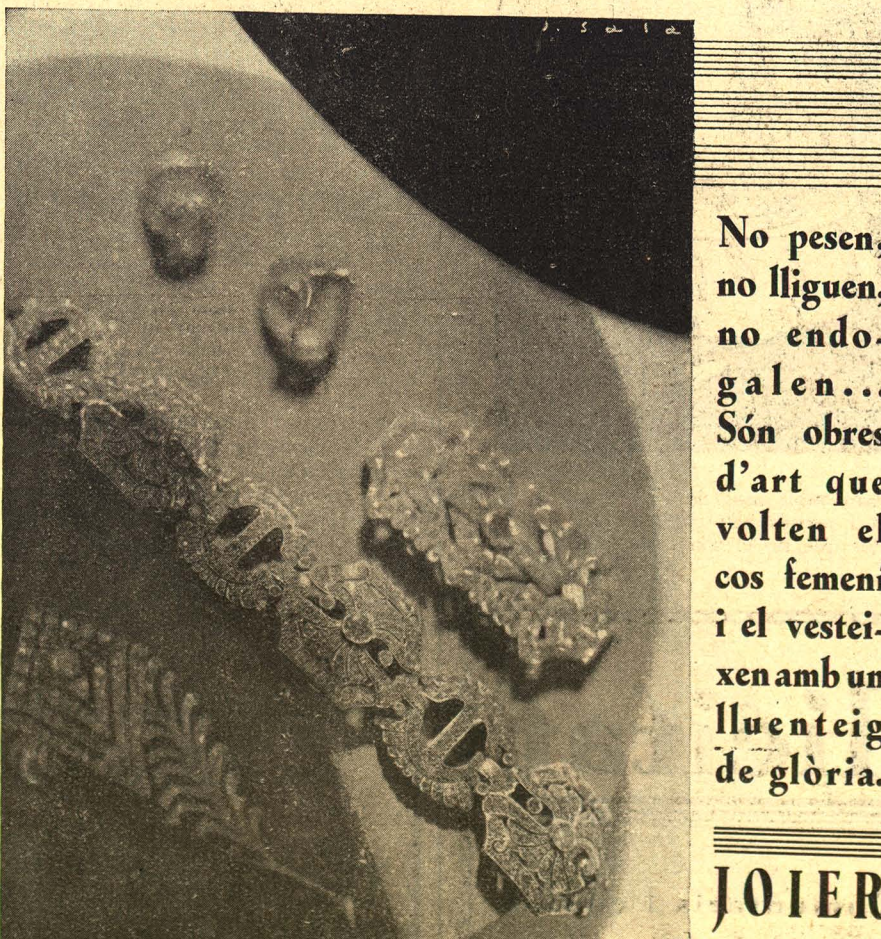
La porta del taller de l'escenògraf se m'obrí al primer impuls; un corredor simètric i tenebrós conduïa a les intimes habitacions del car amic. Jo caminava a les palpentes, com un orb, amb una mà anticipada als meus passos per no ensopegar amb res i amb l'altra posada a la paret per no perdre'm; aquesta cedí molt fàcilment. Era una mampara, un simple bastiment de fusta folrat de paper pintat d'ocre i instal·lat a gràncies a darrera la porta per tal d'evitar a l'intrús l'accés a la resta del taller.

Vaig decidir-me a cridar l'amo d'aquella gruta:

—Fernández!...

—Endavant!...—em contestà des del seu amagatall.

De prompte la resplendor d'una llum vermella em facilità el camí que m'havia d'introduir a la cambra de l'home que cercava.

No pesen,
no lliguen,
no endo-
galen...
Són obres
d'art que
volten el
cos femení
i el vesti-
xen amb un
lluenteig
de glòria.

JOIER

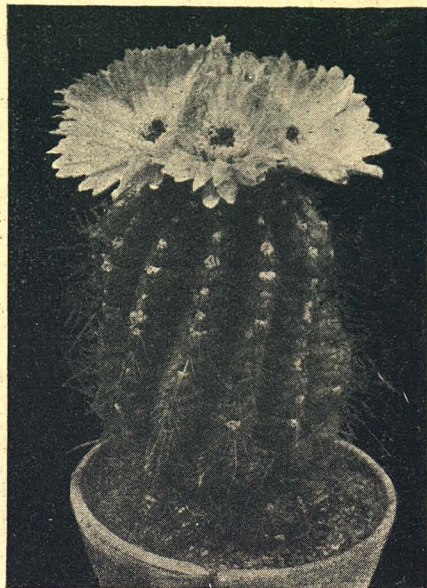
J. ROCA

Rambla del Centre, 33 i Passatge Bacardí, 2

CACTUS

Els cactus estan de moda.

Abans de tot, cal remarcar que en el parlar corrent s'utilitza abusivament la denominació de cactus per a designar, demés dels cactus pròpiament dits, tot una colla de plantes que botànicament no hi tenen res a veure: ágaves, aloes, estapèlies, eufòrbies, cràssules, mesembriants, etc., etc. Fins hi ha jardineros, o si més no venedors de plantes, que cometem aquesta impropietat. Cal distingir: els cactus són plantes

Echinocactus Ottonis

grasses, però no totes les plantes grasses són cactus.

Estan de moda, hem dit. Potser calia dir que tornen a estar-ne. Car la moda dels cactus ja havia existit, i en alguns llocs, com a Alemanya, no havien deixat mai d'estar-ne.

A l'època del Segon Imperi, les plantes grasses, i els cactus especialment, obtingueren un gran favor. A Anglaterra i a França se'n constituïren importants col·leccions. El senyor que podia tenir un hivernacle, al costat de les plantes pròpies d'aquesta mena d'instal·lacions hi posava cactus i plantes grasses. No cal parlar ja del grandios Jardí Botànic de Kew, ple d'exemplars notabilíssims. Els jardins de la Costa Blava recorrien tot sovint a les plantes grasses. Però a darreries del segle passat, el traductor francès del diccionari d'horticultura i jardineria de Nicholson ja es queixava de la poca atenció que aleshores es prestava a aquesta mena de plantes. A Alemanya, ja ho hem dit, no ha deixat mai d'haver-hi col·leccionistes, tractadistes i cases especialitzades en la cria de cactus i plantes grasses.

Darrerament, àdhuc la persona menys observadora del món haurà notat l'increment de l'afició als cactus. Com que són plantes que, sota certes condicions, poden viure dintre els pisos, i llur aspecte harmònic perfectament amb els interiors moderns, s'ha dit que això contribuïa a llur voga. Però encara que de fet és així, no són pas precisament les persones que tenen els pisos decorats estil modern les úniques que tenen cactus o les que hi tenen més afició. Tanmateix, quan s'és col·leccionista, es prescindeix aviat de reunir exemplars només per llur efecte decoratiu.

Però potser sí que la sensibilitat dels nostres dies és més propícia a apreciar la beutat de les formes en general tan poc vegetals d'aquestes plantes tan rigorosament geomètriques moltes vegades, sense fulles, massissos, d'estructura aparent simplificada. L'esnobisme i l'engrescament de tota moda provenen gairebé sempre d'aquestes raons que no són tan superficials com sembla.

Sigui com sigui, el fet és que les plantes grasses estan de moda, i que ja no som als temps en què la ploma de Santa Teresa, la flor d'un dia, i algun que altre *Cereus* eren gairebé els únics representants de la família que es trobaven a Catalunya. En les darreres exposicions de jardineria s'han pogut veure gran varietat d'espècies, i algunes d'elles representades per magnífics exemplars. Algunes revistes no especialitzades, i l'única especialitzada que tenim — *Jardineria i Horticultura* — dediquen atenció a les plantes grasses i guien els aficionats amb llurs consells.

Es parla de diferents iniciatives relacionades amb aquestes curiosíssimes plantes, la gran diversitat de les quals no és sospitada per moltes persones, fins de les que tenen mitja dotzena de testos darrera una finestra o sobre un moble. Sembla que es vol organitzar alguna cosa entre els amadors de cactus i plantes grasses. No podríem desitjar res més sinó l'èxit més complet a tota iniciativa sobre aquest punt.

A les GALERIES SYRA trobareu els presents de més bon gust i qualitat
Diputació, 262 - Telèfon 18710

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 56. Telèfon 16286
BARCELONA

